

Előfizetési díj:

Negyedévre ... 2 kor.
Félévre ... 4 kor.
Égész évre ... 8 kor.

Egyes szám 40 fill.

Megjelen havonként
kétszer.

HERKULES

SZERKESZTEK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség:

IX., Ferencz-körut
31. szám, I. em.

Kiadóhivatal:

VIII., József-körut 43.
szám, földsz.

Az Achilles Sport-Egylet,
Aradi Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club,
Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vivó-Club,
Érsekújv. Vivó- s Torna-Egyes.,
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornázó- és Vivó-Egyes.,
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Körmendi Athletikai Club,
Kunstmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.,
Lévai Torna- és Vivó-Egylet,
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,
Lőcsei Vivó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. Torna-Egylet,
Magyar Úszó-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Magyar-Óvári Torna- s Vivó-Egyl.,
Maros-Vásárhelyi Kerékpár-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egyl.,
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,
Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet,
Neptun Bpesti, Evező-Egylet,
O-Becsei Kerékpár-Egyes.,
Ó-Budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,
Privigyei Korcs.-Egylet,
Rimaszombati Korcs.-Egylet,
Quarnero Csónakázó-Egylet,
Sátoraljaújhegyi Korcs.-Egylet,
Selmeczi Akad. Athléta Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet,
Soproni ev. főgymn. testgy. köre,
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,
Szabadkai Torna-Egylet,

Szarvasi Korcsolyázó-Kör,
Szatmár-Németi torna és vivó-egyl.,
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athletika Club,
Szolnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli Korcs.- és Hajós-Egylet,
Torontáli Athletikai Club,
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zombolyai Athletikai Club

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Wlassics, Berzeviczy.

A magyar testgyakorlás, az iskolai testi nevelés történetében e két név mindenkor a legékesebben fog ragyogni; a volt miniszter, a régebbi államtitkár és új miniszterünk nevéhez fog fűződni a testi nevelés és sport reneszánsz kora. Berzeviczy volt az, ki államtitkár korában a testgyakorlatok tanításában a magyar szellemnek megfelelő módon ujjáalakította a tanítás anyagát s dicsőségesen megindította úgy az iskolában, mint az egyletekben a versenyt.

Távozó miniszterünkről, Wlassics Gyuláról, mikor a miniszteriumot átvette, sokan azt hitték, hogy a magasabb politika és a nevelésügy felsőbb teendői mellett el fog tekinteni a testi nevelésnek alig hogy jó utra terelt irányától s nem fogja a mások által kezdeményezett munkát folytatni. Mily örömmel tapasztaltuk azután, hogy mint vette kezébe a mi ügyünket és mily szeretettel tett mindent ez ügyért, mit csak tehetett. Nagyon jól eső tudat volt tapasztalnunk, hogy az eszmék valószínűsítésére hivatott munkásoknak, a tornatanároknak méltó fizetésrendezésénél igaz szívet védte és vivta ki jogunkat; sok család áldása kíséri ezért a távozó minisztert. Az iskolai versenyek ügye sem feneklett meg, hanem újabb és újabb sikereket teremtett. A legnagyobb jelentőségű Wlassicsnak a játé-

délutánok rendszeresítése, mely áldásos intézkedésének üdvös voltát nemzeti erősödésünk még csak ezután fogja igazán megérezni, mikor az iskolák valójában felhasználják a délutánokat és mikor az iskola fenntartó hatóságok gondoskodni fognak közelfekvő játékterekről.

A hosszas és eredményes munka után lávozó minisztert a tornatanárok hálás szeretete kíséri s minden igaz tanügybarát tisztelete és szeretete.

Új miniszterünket, mióta államtitkárságától megvált, mindenki a magyar testgyakorlatok vezérének ismeri. Azt lehet mondani, hogy ő volt a társadalomban, az egyleti életben a testgyakorlatok tárczanélküli minisztere. Csodálatos azon munkásság, melyet a politika, a szépirodalom, a művészetek közművelődési tevékenység mellett még a sportra is áldozni tudott. Azt a munkát, mit Berzeviczy államtitkársága alatt a miniszteriumban végzett az iskolai testnevelés érdekében, folytatta állásától megválva a társadalomban. Az egyleti testgyakorlatok fellendülése ép úgy nevéhez fűződik, mint az iskolai tornázásé.

Mikor aztán egy ilyen lelkes munkás, egy ilyen nagy erő a legnagyobb tért nyeri munkásságául, mikor a szűkebb körben is ezer jóttevő Berzeviczy miniszter lesz, természetesen az öröm és közjót váró reménység általános. Mert ő nemcsak a mi emberünk; a festők, művészek, a közép- és felső-iskolák tanárai, a

tanítók, a közmívelődési egyletek, muzeumok, könyvtárak, jótékonyági egyletek, irodalmi társaságok, mind magukénak vallják Berzeviczyt eddigi munkássága alapján. Ugy de reményeiben, azt hisszük, ki sem fog csalatkozni, mert ki szűkebb körben oly eredményes munkát végzett, az a nagyobb hatáskörben még áldásosabban fog munkálkodni.

A mi a mi ügyünket, az iskolai testi-nevelést és általában a testgyakorlatokat illeti, azt mindenki beláthatja, nem kell az új miniszter szerető figyelmébe ajánlani, sőt arról is nevetséges volna czikkezni, hogy mik volnának a teendők. Berzeviczy ne tudná azt, hogy mi még a teendő, ki századokra megjelölte a mi ügyünk irányát.

Mikor tehát Berzeviczy Albert elfoglalja miniszteri állását, nekünk csak üdvözlő örmiszavaink vannak: adja az ég, hogy testi, lelki frissessége, csodálatos munkabírása, eseményi törekvései sokáig kísérik a pályáján; legyen öröme a kivivott munka sikerében s némileg jutalmazza fáradozásáért azon tisztelet és igaz szeretet is, mely őt a mi körünkől is környezi.

A Turul-labdajátékról.

A Turul-játék rendszeres művelése által a játékos teste fokról-fokra arányosan fejlődik, a mennyiben testének minden egyes izma és idege összhangban működik. E szerint a játékos ezen játék művelésénél a leghasznosabb és leg egészségesebb mozgást végzi.

Mint társasjáték a vidám kedvet üditi, a kollégialis szellemet élteti, művelésénél a veszély, a durva szenvedély teljesen ki van zárva s így páratlanul áll a labdajátékok között.

Nálunk Magyarországon igen sokféle labdajáték van, de nagyon kevés az úzóje, mert gyakorlásuk a testet és lelket csak kis mértékben fejleszti, némelyike pedig veszélylyel is jár; sok anyagi áldozatot kíván, azért nagyon kevesen lazán és hanyagul játszák.

A mai divatos football, a füleslabdajáték stb. sem felel meg a testfejlesztés követelményeinek, mert gyakorlásuk által a játékosok között a baleset, a durva szenvedély minden perczen látható, minek következtében számos baj, sőt néha-néha haláleset is előfordul, azonkívül művelésük sok anyagi áldozatot kíván, miért is ezen új divatos játékoknak szintén kevés a művelője.

Hogy a magyar labdajátékok teljesen ki ne szoruljanak az idegenből átvett játékok miatt, azért Halácsy Antal, torna-, vivó- és játékmester életbeléptette az általa feltalált és szabadalmazott Turul-labdajátékot, a

melynek rövid idő alatt már is több a művelője és pártolója, mint az idegen labdajátékoknak.

A Turul-játék hivatva van megmenteni a magyar labdajátékokat a kipusztulástól. *)

A Turul-játék nagyon növeli a játékosok örömeit, mert testi ügyességeiket egész teljes odaadással megosztják egymás között az által, hogy úgy röpitik lökés által a levegőbe egymásnak, miszerint azt minden megerőltetés nélkül szépen kifoghatják és ismét visszalökhetik a fatányér segítségével.

A Turul-játék gyakorlása által a játékosok megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni és simulni; megtanulnak minden torzsalkodás, erőszakoskodás és szenvedély nélkül egymás ellen izlésesen, szépen s szellemesen játszani továbbá megtanulják egymás testi ügyességét felismerni s a szerint alkalmazkodni a játék gyakorlásánál.

A Turul-játéknál a játékosok kedélyállapotai, öröme már az első találkozáskor megegyeznek egymással és egybehangolva meg is maradnak a játék végéig; ennél fogva egyedül ez a játék az, a mely a legjótékonyabban hat úgy a testi, mint a szellemi állapotokra, ez okból a Turul-játékosok lelkét a játék mindig az igazságos érzetre vezeti.

A Turul-játékosok arczáról mindig derült, vidám kedély sugárzik, miért is az ilyen játékosokhoz örömmel, nyílt bizalommal közeledhetik mindenki, míg ellenben kerüli mindenki az olyan játékosokat, kik szótalanok s kiknek arczáról a mosoly hiányzik.

Az egészség megóvása czéljából a kedélyeket folyton szórakoztatni és vidítani kell, erre pedig elvitázzhatatlanul legjobb játék a Turul.

Turul-játék kell tehát gyermeknek és felnőttnek egyaránt, hogy a gyermek és a felnőtt teste és lelke napról-napra üdüljön és viduljon, mert ha üdülése és vidulása hiányzik, akkor izmaiba és idegeibe pangás és benuulás fog beállani.

A Turul-játék gyakorlása úgy van összeállítva, hogy az agy idegeit csak gyöngén munkáltatja, a test egyéb izmaikat pedig minden megerőltetés nélkül leghatósabban fejleszti és erősíti.

A játék nem hagy kívánni valót maga után a testedző játékok terén, mert gyakorlását gyermek és felnőtt egyaránt üzheti az év bármely szakában, kis és nagy területen a szabadban vagy zárt helyiségben. Játszhatják kevesen is, sokan is; a hozzá való játékszerek pedig igen olcsók.

A Turul-játék más minden egyéb játékok fölött áll, mert ezen játéknál nem kell figyelembe venni a játékosok korát és nemét, sem a játéknak mily mérvben való alkalmazhatóságát, mert fiatal és öreg mindenkor egyformán játszhatja, minden veszély nélkül; a többi játékok nem és korhoz vannak kötve, alkalmazhatóság-

*) Olvasóink e kissé túlzó dicséretből s az ezutáni ismertetésből le tudják vonni a levonandót a nélkül, hogy a valóban jeles játéknak érdemét megtagadnák. Szerk.

guk is más, gyakorlásuk pedig gyakran veszélylyel jár s néha-néha áldozatot is kíván.

A Turul-játéknál a játékosok az indulataikat szenvedélyes haragra sohasem ingerlik, a játéknak rabjává soha sem lesznek s így gyakorlása veszélylyel soha sem jár, áldozatot pedig egyáltalán nem kíván; míg ellenben egyéb, másfajta játékoknál mindezeknek ellenkezőjét napról-napra látjuk és tapasztaljuk.

A játék bece abban áll, hogy a testet és lelket egyforma arányban foglalkoztatja és fejleszti; azokra mindig kellemes és üdítő hatást gyakorol, a lélek pedig az öröm, a kétségbeesés és dühösség között sohasem ingadozik, más játékoknál nagyon ingadozó.

Elítélendő tehát mindazon játékok, melyeknél a lélek ki van téve az ingadozásnak. Abba kell hagyni az olyan játékokat, melyek művelésénél a test szenved, vagy melyeknél a testi bajok, veszélyek igen gyakran előfordulhatnak. A tapasztalat azt mutatja, hogy minden játéknak meg van a maga jó és rossz oldala egyaránt.

Az összes játékok között a Turul-játék áll ez idő szerint az első helyen, mivel ennek csakis jó oldala van.

A játék haszna abban áll, hogy a testet fürgé mozgásokra serkenti, az izmokat minden fárasztás nélkül arányosan fejleszti, gyakorlása egyszersmind előgyakorlat a vívás nemes művészetéhez, a szem látóképességét nagyban növeli, a lelket örömmre gerjeszti, miért is ezen szép és nemesítő, fejlesztő játék a testi nevelés első és elengedhetetlen főtényezőjének tartandó.

A Turul-játéknál a játékosok összes tulajdonai tisztán és leplezetlenül nyilvánulnak. Ezen játéknál látható a játékosok észjárása, akarata, érzése, érzékenysége és némi izgatottsága; szóval mindenik játékos a játéknál úgy mutatkozik be, mint a minő valóban a játékon kívül.

A játéknál a futkározás és egyéb gyors tagmozdulatok által a testnek minden egyes izma és idegei folytonosan és fokozott tevékenységben működik, éppen ezért mindenkinek kor-, nem- és rangkülönség nélkül ajánlható játék.

Hogy mindazok, melyek fentebb felsorolva lettek, tényleg úgy vannak, azt mutatja a játékosok kipirult arca, ragyogó és vidám tekintete, az egész testiükből kipárolgó hőség, a játék után a fokozott étvágy és szomjúság érzete.

A Turul-játéknak haszna tehát mindenkire nézve kiszámíthatatlan nagy akkor, ha az jól és naponként gyakoroltatik.

Turul-játék kívánatos fiatalabbak és idősebbek, szegények és gazdagok irányában egyaránt, mert napról-napra tapasztaljuk, hogy az idegbajokban szenvedők száma rohamosan emelkedik.

Tanulja meg tehát mindenki a Turul-játékot, mert e játék által vissza fogja nyerni elvesztett játszói kedélyét és az élet legfőbb kincsét: az egészséget.

A játék eszközei.

A Turul-labda vastag rétegű, üres kaucsuk gömb, a mely igen finom és vékony leginkább szines posztóval van bevonva oly célból, hogy tartós legyen és könnyen szét ne repedhessen.

A Turul-tányér sem egyéb, mint egy keményfából készült kör alakú tömör fatányér, melynek alsó része domboru és felső része pedig vízszintes lapos, középen csavarszerűen átfurva oly célból, hogy a nyelére felcsavarható legyen. Átmérője 12 centiméter. Sulya 25 deka. Színe bárminő lehet. A játékosok ügyességéhez képest a tányér kisebb vagy nagyobb lehet.

A tányér nyele nem egyéb, mint egy keményfából készült henger, melynek mindkét vége csavarmentű, oly célból, hogy reá a tányér vagy a csavarfedő felcsavarható legyen. Hossza 90 cm. Átmérője 3 cméter. Sulya 50 deka. Színe tetszés szerinti lehet. A játékosok nagyságához képest, hosszabb vagy rövidebb; erejük-höz képest pedig könnyebb vagy nehezebb lehet.

A nyelet minden játékos ott fogja, a hol neki tetszik, ajánlatos azonban a rövid lökések eszközlésénél a nyelet közepén vagy azon felül s a hosszú lökéseknél közepén alul, ha lehet a legvégén fogni.

Az ujjak elhelyezése a nyélen tetszés szerinti. Lehet azonban a mutató ujjat a nyél hosszában a nyelére fektetve kinyújtva tartani. A labda-kifogásoknál és lökéseknél rendszeren kis guggoló, lépő állások foglalandók el és pedig a gyöngé lökéseknél mindig a jobb, az erős lökéseknél azonban a bal láb van elől. A hosszú és rövid lökések mindig a tányér közepével történnek. A labdát mindig legalább 3 méter magasságu ivben kell lökni, de lehet 20—30 méter magasságba is fellökni. Lapos lökést soha sem szabad tenni, mert annak kifogása és visszalökése nem biztos. A játék meneténél meg van engedve az alacsonyabb és magasabb lökés. A rövid lökéseknél előre, a hosszú lökéseknél a kifogó játékos hátra fusson. A játékot megkezdő egyén, a saját területén a kezdés céljából megjelölt helyről löki el a labdát ellenfele területére. A labda lökése, a 45° szögtartásban levő karunknak kinyújtásával történik. A lökések lehetnek gyöngék és erősek. Ha nagy sorozatot akar két játékos csinálni, akkor az összjáték megkivántatik. Minden játékos a saját területén a neki meghatározott helyen mozogjon.

Ha nők és férfiak vegyesen játszanak együtt, ajánlatos a nőknek a terület elején állani, mert onnét nem kell soha erős lökést csinálni.

A játékot rendszeren a legügyesebb játékos kezdi meg. Ha a nőjátékoshoz nagyon magasból jön a labda, akkor ajánlatos azt a hozzá legközelebb álló férfinak kifogni és visszalökni.

A tányérral ellátott nyél, a testtel párhuzamos vonalban 45 foknyi szögtartásban mindig előre irányítva tartandó. Ügyes játékos azonban bárhogy is tart-

hatja, de mindig készenlétben kell állnia a kifogáshoz és visszalökéshez.

A játék tanulásának módja és egyéb lényeges tudnivalók.

A játék tanulása nagyon egyszerű és könnyű. Előgyakorlat abból áll, hogy az e célra alkalmas labdát a kezdőjátékos önmagának a levegőbe jobb vagy bal kézzel feldobja s azt visszaesése közben kifogja és ismét fellöki. Ezt a gyakorlatot ismétli addig, míg a labdát legalább is ötvenszer egymásután fellökni és kifogni nem tudja, a jobb, bal, felváltott és páros kézzel. A labda kifogása és fellökése közben ide-oda lépkedni vagy futkározni szabad.

Ha a játékos az előgyakorlatot biztosan végzi legalább ötvenszer egyfolytában, akkor megkezdheti a labda-adogatást a hasonló ügyességű játékos párjának, ki a labdát iparkodik kifogni és ismét visszaadni. A játék addig folyik, míg a labda a földre nem esik. A labda kifogása vagy visszalökése határozott vagy határozatlan területen történik. A játékos a labdát kifogáskor rögtön visszalökheti, vagy előbb önmagának egy vagy több rövid lökést csinál s csak azután löki az ellenfelének vissza. A rövid lökések száma, a játék megkezdése előtt, előbb meghatározandó.

A földre eső labdát a tányérral felfogni és visszajökní soha sem szabad. A tányérral avagy nyelével a labdát ütni tilos, mert ezáltal a labda nagyon romlik és igen könnyen elrepedhet.

Ha a nyél mindkét végén tányér van, akkor mind a két tányérral szabad játszani.

A játék változatai.

1-ször: Egy játékos, egy ellen játszik jobb, bal váltogatott és páros kézzel. Ezen játéknál a labda kifogást a rögtöni visszalökés követi, azért egyes lökésű játéknak neveztetik.

2-ször: Egy játékos egy ellen játszik, csak hogy itt a visszalökést egy vagy több rövid lökés előzi meg. Az olyan játék, a hol egy rövid lökésnél több is meg van engedve, többes lökésű játéknak neveztetik.

3-ször: Egy játékos több ellen játszik, ilyenkor sorrendben vagy tetszés szerint történhetik a labda-adogatás, meghatározott számú lökésekkel.

4-szer: Pár pár ellen játszik, meghatározott számú rövid lökésekkel.

5-ször: Csapat csapat ellen játszik, meghatározott szabály mellett.

6-ször: Két vagy több játékos futás közben lökdösi a labdát maga előtt addig, míg valamelyikük a célpontot el nem éri. A ki futás közben a labdát a földre ejti, az a versenyből kiállani köteles.

Valamennyi játékot a jobb, bal váltogatott és páros kézzel kell gyakorolni, egy vagy több rövid lökéssel összekötve a változatosság és ügyesítés kedvéért.

A Turul-labdajáték szabályai.

A mérkőzésben vagy egy játékos egy ellen, vagy pár pár ellen, vagy csapat csapat ellen egyenként 12 játékosal küzd.

A játéktér hossza 6—24 méter, szélessége 3—12 méter. A játéktér sarkain földbe szurt zászlók állanak, a hosszúsági és szélességi határvonalakat mészvonal jelöli.

A játéktér közepén mészvonalal 2 egyenlő részre osztandó. A határvonalakon közepén földbeszurt 3 méter magasságu rudak állítandók fel, melyeknek felső része piros szalaggal kötendő össze. A középvonaltól 3—6 méter távolságban a két játszóterületen a közepén az „indulási vagy kezdővonal“ mészszel jelölendő meg.

A labda sulya 10 deka. A fatányér sulya 35 deka, átmérője 12 cméter. A fatányér nyele 90 cméter hosszú, 3 cméter átmérőjü, sulya 50 deka.

A labdakezelés lökés útján történik. A kinek a levegőbe lökött labdája a kifeszített 3 méter magasságban álló szalagon át nem repül, avagy a határvonalakon túl repül, avagy a saját területén kifogás helyett a földre esik, mindannyiszor 1 rossz lökést számít az illető lökő vagy csapat számára.

A labda kifogása és visszalökésekor ide-oda futkosni szabad, azonban egymást ezáltal akadályozni, de még megérinteni sem szabad.

A játék időtartama kétszer 15 percz, közben 5 percz szünet. Az első félidőben a játék 5 perczig a jobb kézzel, 5 perczig a bal kézzel és 5 perczig páros kézzel folyik. Ezen időtartamok alatt a labdát kifogáskor azonnal visszalökni kell, az utánlökés tilos, mert 1 rosszat jelentene.

A második félidőben a játék éppen úgy s ugyan-csak 5 percznyi időkiig meghatározott kezekkel történik. Azzal a különbséggel, hogy a labda kifogásakor az rögtön nem löketik vissza, előbb a kifogó önmagának 1 rövid lökést csinál fölfelé függőleges irányban s a labdát visszaesése közben loki csak vissza az ellen-játékosának. Az így végzendő játékok kettős lökésű játékoknak neveztetnek.

A játéknál mindég egy bíró ítélkezik, a ki a rossz lökések vagy a nagysorozatu számok számát jegyzi.

Hogy melyik fél, pár vagy csapat kezdi meg a játékot, azt a sorshuzás dönti el. A mely csapat a sorsolásnál nyer, az választja a helyet, az kezdi meg a játékot.

A sorsolást közvetlenül a játék megkezdése előtt a versenybíró a mérkőző csapatok vezetőivel együtt ejti meg, azáltal, hogy egy pénzdarabot dob fel s kérdi: fej vagy irás.

Győztes az a fél, pár vagy csapat, a mely kevesebb rossz pontot csinált, vagy az, a mely egyfolytában nagyobb sorozatot tudott elérni.

A játék addig folyik, míg a labda a földre nem esik, azután ujra kezdí az a fél, a kinek a területén esett le a labda.

A versenybíró sippal jelzi a játék megkezdését, megszakítását és befejezését. A versenybíró döntése ellen felelőtlenségnek nincs helye. A versenyre jelentkezett párok vagy csapatok sorshuzás útján megállapított sorrendben mérkőznek egymással. A sorsolást még a verseny napját megelőzőleg az erre kiküldött 3 vagy 6 tagú bizottság eszközöli.

Végére jutván a Turul-játék ismertetésének, erősen hangsúlyozom szükségét annak, hogy az életben vegyíteni kell a gondokat vigsággal, a munkát játékkal, a bánatot pedig örömmel.

Nagyon becsülje tehát meg ezen szép és edző, mulattató labdajátékot mindenki, mert ez eszköz testünk, lelkünk épségben tartására. Legyen e cikk buzditó hangja és kis tükre ezen hasznos és minden tekintetben kifogástalan labdajátéknak.

Halácsy Antal.

A pedagógium tanulmányutja.

A pedagógium math. és term.-tud. szakcsoportjának harmadéves hallgatói folyó évi nagy tanulmányutjának vázlatát, melyben szaktanáraink vezetése alatt 17-en vettünk részt, a következőkben adjuk:

Augusztus 31-én, este indultunk a keleti pályaudvarról. A m. k. államvasutak vezetőségének jóvoltából külön III. oszt. kocsit kaptunk egész utra s örömmel emelem ki, hogy e kedvezményt az osztrák államvasutakon is megkaptuk. Kassa (szept. 1.) volt az első város, hol utazásunkat egy napra megszakítottuk. Az állomáson K. Polinszki Emil, nyug. vezérfelügyelő és városatyja, továbbá Kresz János, az elszállásoló bizottság elnöke fogadott. A hazafias kötelesség s nagyjainkért való igaz lelkesedés vezetett e városba. Rákóczy szellemének kívántunk áldozni, midőn a szent ereklyéket Mihalik József miniszteri biztos vezetése mellett végignéztük. Ugyancsak ő kalauzolt az általa rendezett Felsőmagyarországi muzeumban is.

Kassáról egyenesen Lembergbe mentünk. Fogadásunkra Csihulszky Wladislaw, a városi tanács tagja és tekintélyes kereskedő jött ki a pályaudvarra. Lembergben megnéztük az egyetemi állattani muzeumot, mely különösen Szibéria és Bajkal-tó faunájára vonatkozólag igen gazdagnak mondható. Dr. Benedikt és Dybowski tanárok kalauzoltak. Másik muzeum a gróf Dziedusziczky-féle, mely különösen Galiciát jellemző dolgokban igen gazdag. Itt összegyűjtve és tudományosan feldolgozva találjuk Galiczia változatos faunáját, flóráját. Reánk nézve nagyfontosságú volt a Tátra és a Kárpát természeti dolgainak rendkívül gazdag gyűjteménye, mert ez máshol ily mértékben összegyűjtve nem található. Lomniczki tanár vezetése és szakszerű magyarázata mellett

tanulmányoztuk is oly mértékben, mint a hogyan időnk megengedte. Hasonlóan volt alkalmunk látni a Lubomirszki herczeg régiség- és képtár gyűjteményét is. Lemberg után a lengyelek másik nagy városába, Krakóba vettük utunkat. Itt is a szakismereteink gyarapítására szolgáló muzeumokat és intézeteket tekintettük meg, nem mellőzvéni azért a másféle nevezetességeket sem. Hogy csak a nevezetesebbeket említssem: láttuk a régi Jagelló-egyetem épületét a híres könyttárral és Copernicus szobrával. Megnéztük az egyetem mintaszerű állattani intézetét és gyönyörű muzeumát, a botanikus kertet, Czartoryski herczeg nevezetes muzeumát. A közérdekű dolgokból említem a zsidó negyedet régi zsinagógájával s a Wawel hegyen levő és jelenleg kasszárnyául szolgáló királyi kastélyt, valamint ugyancsak e hegyen levő nemzeti emlékekben gazdag székesegyházat. Krakói időzésünk alatt emlékezetes és tanulságos kirándulást tettünk Wieliczkára, hol a világhírű sóbányát tekintettük meg.

Lemberg és Krakó (lengyelül Lwów és Krakaw) a lengyel nemzet két ősi városa, telve annyi nemzeti emlékekkel, hogy az idegennek, ki ezeket látja, csodálkoznia kell egy ily nemzet bukásán s viszont csak ennyi emlék láttára érti meg az ember azt a közszellemet, mely minden nyilvánulatában oly kiválóan nemzeti. Szó, fölrás mindenfelé — kivéve a szigorúan hivatalosat — mind-mind nemzeti: lengyel Lépten-nyomon találkozunk hazánkra vonatkozó emlékekkel is. Jól esett, midőn a százados barátság emlékei ujultak fel, rámutatván a muzeumokban és templomokban levő Báthori-emlékekre. Örömmel jegyzem meg, hogy mindenhol szivesen s egy főiskola hallgatóit megillető fogadtatásokban részesítettek s mindenhol szakférfiak szolgáltak felvilágosítással.

Elhagyva a városokat, a robogó vonat röpitett a Központi-Kárpátok felé, hol a honi földből fölemelkedő s a galicziai síkságra letekintő óriás hegyek láttára örömmel lélegzünk fel. Folyton emelkedve érzük el a lengyelek Tátra-Füredjét — Zakopanet. A kínálkozó alkalmat fölhasználva, megnéztük az itteni kicsiny, de tulságos tátrai muzeumot.

Szeptember 5-én kezdtük meg a gyaloglást. E naptól kezdve az apostolok lovain haladunk. A Tátra óriási tömege áll előttünk s ez első napi hegyi ut igazi próbakő, mert a Zakopane felett levő 2158 m. magas Zavrát hágón kell átkelnünk. Négy-öt órai szakadatlan mászás — itt-ott hó- és jégmezőkön át — a dija annak a kilitásnak, mely fönn a magasban vár. Hátunk mögött a messzeségben Galiczia síksága, előttünk mélyen a Lengyel öt tó, a magasságban pedig a még fennebb nyuló csucok. Itt vagyunk a vad, a kopár bércek hazájában. Köztük járva, izzad az ember, de nem fárad; rabja lesz a természetnek s e rabság oly kedves, hogy távozva innen, ismét visszavágyik. Itt van az öt tó, mely a környező hegyeknek tükréül szolgál. E ké-

pek s a 45 m. magas Syklava vizesés, melyet a Nagytó kifolyásából keletkezett Rostoka patak képez, oly szívesen marasztanak, de mennünk kell tovább, tovább, mert estére a Halas-tóhoz kell érünk. A Halas-tó eddig honi föld, most már idegen. Bizony fájó gondolattal jártuk be a környékét. Sokáig tudnék itt gyönyörködni abban a kertben, a mely e fenséges képhez tartozik, de e fájdalmas gondolatok között hazámat kívánom látni. Menjünk hát, hogy érzük el az új határt, melyet éppen most jelölnek ki. A Hymnus, mely ilyen alkalomkor az ajkakon önkénytelenül is megcsendül, valamely mélyeségesebb érzéssel párosul. Itthon vagyunk tehát, — de még sem egészen: a Hohenlói vadaskert ez itt, bekerített területen járunk. A Poduplaszki patak völgyében haladunk jó ideig, aztán megkezdjük a mászást a Magas-Tátra egy másik híres hágója: a Lengyelnyereg felé, mely 2208 m. magas. Ez utba esik a 2047 m. magasban levő Fagyott-tó.

A Lengyelnyergen átvivő utunk a Felkai-völgybe lejt be, melynek nevezetességei: a Virágos-kert, a Hosszu- és Felkai-tó, no meg a Gránát-fal. Késő estére értünk be Széplakra, honnan másnap (szept. 7.) reggel a Csorbai-tó felé vettük utunkat. A Csorbai-tó sokkal nyájasabb környezettel bír, mint társai, a többi tátrai tavak, illetőleg tengerszemek. Egyik oldalon a mélyen elterülő völgy felé mosolyog, másfelől a háttérben levő bércekkel kaczerkodik. Az ember legboldogabb napjait eltöltendő, ide vágyik. Szeptember 8-án, korán, még hajnali fény mellett indultunk el a Csorbai-tótól a Poprádi-tóhoz, hogy azután onnan folytassuk utunkat a Magas-Tátra legszebb kilátásu pontjára, a Tengerszem-csucsra. Örökös hó- és jégmezőkre kell lépnünk. Hiába mosolyog a legszebb nap, a sziklakeblek ridegsége megőrzi szép fátyolát: a havat. Fönn, a 2503 m. magas tetőn a legszebb panoráma tárul elénk, melyet a Tátra nyujthat. Mély völgyek gyönyörűen sötétlő tavakkal, magas bércek és hegycsucok havas oldalakkal alkotják a látványosságot. A mélység borzasztó, a fölmeredő szikla rideg s összevéve e kettőt, oly fenséges. Ez a hely az, melyet neves földrajztudósunk Hunfalvy „magyar Rigi“-nek nevezett.

Visszajöve, a Poprád-tó mellett elhaladva, estére ismét Széplakra értünk. A következő nap utvonala: Széplak, Tátra Füred, Tarpataki vizesések, Barlangliget. Azt hiszem, hogy ezzel az ut oly általánosan ismert szépségeit is ismerttettem. Ki ne gyönyörködnék el napokon át e tájakon s ki volna képes a látottakat hiven ecsetelni? Költő kell ide, de nem dus képzelettel, hanem ragyogó szavakkal. Barlangliget fölött, az óriás mészhegyek belsejében van az a híres Bélai cseppkő-barlang, mely sok kirándulót vonz e tájra. Barlangligetről szeptember 11-én omnibuszon és 2 tótszekerem Koronahegyi fürdőre mentünk, a honnan ebéd után a Dunajeczen tutajokon utazva, csodáltuk a festői tájat. Égbemeredő sziklák közt utazva visz bennünket a folyó; itt simán hömpölyögve, ott veszélyes zuhatago-

kon szállítva át, így jutunk Scsvaniczára. Ismét Galiciában vagyunk, de csak rövid ideig, mert ma estére vissza kell gyalogolnunk Koronahegyi fürdőre. A következő napon (szept. 12-én) a szepes-bélai állomásra hajtottunk, hogy a déli vonattal Késmárkon át, a hol a felső kereskedelmi és polgári iskola tanári kara fogadott bennünket igaz magyar vendégszeretettel, — Poprádra érjünk. Poprádon Danhauser J. muzeumi őrzésével megnéztük a kárpáti muzeumot. Nemkülönböztetve megtekintettük a felkai Tátra-muzeumot is. Még láttuk egyszer a Tátrát, de már csak a távolból s aztán Isten hozzád-ot mondtunk a viszontlátásnak nem minden reménye nélkül.

Szeptember 13-án, reggel szekereken mentünk a dobsinai jégbarlang-ig, a hol Hanvai Ede, a dobsinai polg. isk. igazgatója és Gál polg. isk. tanár várt és fogadott. A hírnév után, melylyel a barlang bír, az ember sokat vár és még többet kap. Habár oly időben voltunk ott, midőn az egyes részek már olvadozni kezdenek, szépségeivel betelni még sem tudtunk. A jégbarlangtól Dobsináig gyalog mentünk, hogy annál jobban élvezhessük a híres Straczénai völgy szépségeit. Az estét Dobsinán a polg. isk. tanári karának vendégszerető társaságában töltöttük.

Szept. 14-én, hajnalban vonatra ültünk, hogy elhagyjuk kirándulásunk színhelyét: Felső-Magyarországot. Füleken, 4 órai várakozás lévén, a közelben lévő várromok megtekintésére siettünk. A mennyire a történelem tanított s a mennyit a fölírásokból még kivehettünk, elég volt arra, hogy lelkünket a multakba ragadja a képzelet s telerajzolja azt Wesselényi Ferencz és Szécsi Mária életével. Este 8 órakor otthonunkban voltunk.

A mi e kirándulás alatt eszközölt gyűjtést illeti, gazdagnak mondható. Utunkban két helyen: Csorbáról és Barlangligetről küldtünk több csomag összegyűjtött anyagot. A mit azután gyűjtöttünk, magunkkal hoztuk. Ez anyag most van feldolgozás alatt. A megtett utnak szép bizonyítéka azon több mint 100 fotografiai fölvétel, melyet az utról készítettünk. Mindenik kép utunk egy-egy nevezetes pontját vagy mozzanatát örökíti meg.

És végül mély hálával emlékszünk meg Dr. Wlassics Gyula ur ő nagyméltóságáról, ki tetemes anyagi segélylyel lehetővé tette ez utazást. Igaz köszönet illeti Molnár Viktor min. tanácsos urat, dr. Pauer Imre min. tan. és gondnok urat, dr. Kiss Áron kir. tan., igazgató urat és a tanári kart, nemkülönböztetve dr. Semsey Andor urat azon erkölcsi és anyagi támogatásért, melylyel ezen utunk sikerét előmozdították. Hasonlóan fogadják mindazok hálás köszönetünket, kik bármiképen s segítségünkre voltak.

Halmágyi Samu.

Emlékezzünk régiekről.*)

A magyar vivás története még megírásra vár. Ki tudja, meg lesz-e valaha írva? Annyi dicsőség emlékét megőrizhetjük-e az utókornak? Írott vagy nyomtatott forrás olyan kevés van; a kortársak, a fényes sikerek részesei, lassanként kihalnak és alig marad meg egyéb, mint homályba vesző legendás történetek.

A Pesti Nemzeti Vivó-intézet-ről óhajtanék e soraimban megemlékezni. Forrásom, könyvtáram egy elsárgult füzetkéje, mely az intézet 1838. évi jelentését tartalmazza. Ez az évkönyv volt a 13-ik, mert az intézet 1825-ben, tehát teljes 78 év előtt alakult meg. A ki e füzetkét átlapozza, azt elfogja a meghatottság. Majdnem egy század előtti nemzedék szól hozzánk. Nagy neveket találunk lapjain, olyanokat, a melyek nemzetünk történetében is halhatatlanok. Azok az eszmék, melyek e könyvecskéből kisugárzanak, méltók e férfiakhoz, az első magyar vivóintézet megalapítóihoz. Az alapító-levél maga méltó lenne arra, hogy minden vivóteremben márványtáblába legyen vésve, a mint következik:

„Alulírt, a viadal mesterségét, mint minden testi gyakorlásoknak legnemesebbikét, az erkölcstelenségnek, pajzánságnak és gyávaságszülte disztelen verekedéseknek leghatalmasabb egyetlen gátját, a férfiuságnak s erőnek gyönyörű ápolóját előmozdítani és ezen polgári-társaságos külső idomolódást legközelebb érdeklő hazafiui célnak elérésére már több esztendő óta fennálló viadaliskolának örökre leendő megalapításában magam is részt venni kívánván, e végre három ezüst huszast egy forintra számítva 400 azaz négyszáz forintból álló tőke pénzt az azzal járó törvényes száztul hat kamattal felajánlok.“

Az alapítók között ott találjuk az akkori idők minden előkelő urát; így az Andrássy, Batthyány, Bélydy, Dessewffy, Esterházy, Festetich, Karácsonyi, Károlyi, Keglevich, Kendeffy, Nákó, Ráday, Teleky, Wartensleben grófi, — Baldacci, Besán, Forray, Horváth, Kray, Laffert, Orczy, Perényi, Prónay, Wenckheim, Wesselényi bárói családok tagjait teljes számban, továbbá a főurakon kívül a köznemesség minden szerepvivő egyéniségét. Az alapítók közül ki kell emelnünk a legnagyobb magyart, Széchenyi István grófot, a ki lánglelkével, szóval és tettel minden nemesnek, szépnek támogatója volt; Wesselényi Miklós bárót, korában a világ legelső vivóját, Sándor Móricz grófot, a híres lovast, Batthyány Lajos grófot, a vértanút, Jósika Miklóst, a regényíró, Keglevich Gábor gróf koronáőrt, a vivóintézet elnökét, végül Teleky László grófot, a ki akkor kancelláriai tiszt, fogalmazó volt.

A vivóintézetben nemcsak az alapítók és az azok által bevezetett vendégek vihhattak, hanem 60-ban

meghatározott számú tanítvány is, akiket az alapítók ajánlatára vettek fel azok sorából, a kik igazolni tudták a következő tulajdonokat:

- a) hogy magyar születésű legyen;
- b) ne legyen tehetsége saját költségén tanulni;
- c) becsületes magaviseletéről és foglalatosságáról bizonyítvánnyal legyen ellátva;
- d) ne legyen házi vagy akármely nemű szolgálcseléd;
- e) 12 évesnél ifjabb ne legyen.

Három évnél tovább senki se tanulhatott a növendékek közül az intézetben, de gyakorolni azután is bejárhatott. A nem szorgalmas növendéket törölték.

A ki a tanítványok közül magát illetlen pajzánságra adná, éjszakai nyugtalanságban s verekedésekben más nyilvános helyeken elkövetendő illetlenségekben részt venne, az ilyes az igazgatóság által azonnal a tanítványok közül kitöröltetik.

A vivóintézet terme a Színháztérben a Sebastianházban volt, falait a t. ns. megyék, kerületek, székek és városok által ajándékozott czimerek ékesítették. Első vivómester idősb Friedrich Ferencz, második ifj. Friedrich Ferencz volt. Első segéd Balog András, a második Keresztessy József, a ki itt kezdte meg dicsőséges vivómesteri pályáját. Vivóórak háromszor hetenkint, télen d. u. 2—5 óráig, nyáron reggel 8—9 óráig tartattak. Az első két vivómester évi 350—350 frt, az első segéd 100, a második 50 frt fizetést kapott, a mi bizony még az akkori viszonyok mellett is édes-kevés volt. Az eltört kardok pótlására az első mester 100 pengő forintot kapott.

Az 1837. évi zárszámadás szerint a bevételek összege 2317 p. frt 18 krt, a kiadások 1908 p. frt 42 krt tettek ki, melyből házbér 350 frt.

Az intézeti rendszabályoknak, melyek magyar, német, francia, olasz és angol nyelveken voltak kifüggesztve, érdekesebb pontjal a következők:

6. Minden tanuló köteles tudományát mással is közleni.
7. Minden illetlen beszéd, káromlás és pajkoság tilos.
8. Viváskor mindenki tisztességes ruhában legyen öltözve.
9. Az ejtett hibáért kinevetés tiltatik.
11. Minden vivó hideg vérrel legyen, sőt azon esetben se gerjedjen haragra, ha ellenfelétől felül is mulatnék.
12. Csak gombos vesszővel, álorcza és keztyűben szabad vinni.
14. Ha valamelyik vivó ellenfelét valamely mód megsérti, a sértő tüstént engedelmet kérni tartozik.

*) A Nemzeti Sport tárczája.

Ezeket az adatokat tartalmazza a kis füzetke. Talán nem volt érdektelen a magyarr vivás története e forrásművét szerény soraimban ismertetnem. Vajha kedvet ébresztettem volna a nálam hivatottabbakban a további kutatásra.

Fodor Károly.

Fadrusz az ifjusághoz.

A magyar geniusz egyik büszkeségét ismét kikiértük a többi nagyjainkhoz a temetőbe. Dicsőségünk, büszkeségünk volt; tőle vártuk a magyar monumentális szobrászat nagygyá tételét és ime elete delén elragadta tőlünk a könyörtelen sors. Egy egész ország siratja multát, vegyük ki abból mi is részünket.

Fadrusz a mult év október 9-én, a Mátyás-szobor leleplezése alkalmával Kolozsvári Egyetemi Körnek az ő tiszteletére rendezett diszvacsoráján beszédet mondott. E beszédet, mely még nyomtatásban nem jelent meg, alább közöljük. Méltó arra, hogy minden magyar ifju szívébe véssze.

*

A mint így végignézek az ifjuságon, meg nem állhatom, hogy ne szobrászkodjam. A mesterségem a szobrászat és itt ez a fiatal, lelkes csapat szinte megköveteli, hogy a magam módja szerint én is megtegyem a magamét. Mindjárt meg fogtok érteni.

A magyarban mindenkor volt fölös lelkesedés, az ugynevezett vér, a puskaapor, a mi nagy kvalitásainknak és a mi nagy hibáinknak is a magyarzója. Ha úgy végighallgatja az ember ezt a gyerek-világot — mert azok vagytok még mindannyian — látja micsoda temperamentum, micsoda lélek, micsoda tűz ég bennetek. Az ember lelke örül rajtatok. Engedjétek meg mégis nekem, a ki az élet nehéz iskoláját végigcsináltam és oly gyakran tapasztaltam, hogy az élet nem mindig váltja be, a mi ígér; egy pár jó szót intéztek hozzátok.

A magyar ifjuság tüze, temperamentuma, esze, uri volta folytán, már fiatal korában valaki. Ámde 30 éves korában már elhullott a java.

A kávéház, a semmittevés, az elegánskodás, az asszonykép, megemésztí erőtöket. Ne nevessetek fiuk, mert sokkal nagyobb veszély ez, mint sejtitek. Hála Istennek, most egy nagy fordulót látok ebben a hiábavaló ember, lélek- és temperamentum-pocsékolásban. Meg fogom magyarázni nektek, megrajzolom az utat és adj Isten, ha nem is minden, de valami maradjon emlékül a lelketekben abból, a mi most mondani fogok.

Mindenekelőtt ne legyetek olyan nagy urak, ne legyetek oly nagyon elegánsak. De legyetek erősek testben és lélekben. Az utolsó évtizedben a magyar atletikai ügy bámulatos fordulatot vett. Nem tudom

volt-e módokban megfigyelni — én megfigyeltem! A Magyar Athletikai Club nagyon régi és azok, kik az atletikára adták magukat, meg is mutatták, mit tud a magyar, ha akar. Csakhogy a Magyar Athletikai Clubnak és a később megalakult egyéb sportkluboknak egy igen nagy baja volt — és pedig az, hogy urak voltak az atleták, nagy urak, pezsgős urak, éjjeli kávéházas urak, a kik virtust láttak abban, hogy a magyar ifjunak duhajnak, mulatósnak kell lennie, mert ur. Ez rontotta el azt, a mi jóvá tett az atletika. Nékem büszkeségem az volna, ha azt látnám, hogy a szegény ördög, a ki nyomorog, átkoplalja a fiatalságát, elég urnak érezze magát ahhoz, hogy atleta is legyen. Szégyenletes az a fiatalság, a ki nem azt látja a legnagyobb büszkeségének, hogy erős, tüzes levante legyen. Ha látom a főváros utcáin azokat a divatmajmokat, a kik csoszogva vonszolják testüket, mert azt hiszik, hogy kiéltnek, blazírtak és fáradtnak lenni uri dolog, hát szégyenlem magam, hogy ezek is magyarok. Ezek kiélik magukat, mielőtt igazán élhetnének.

Erre vigyázzatok, mert az igazi élet ép akkor kezdődik, mikor sok embernél már bevégeződött. Nektek akkor kezdődjék, mikor azoknak az uracsoknak már egy fél fabatkát sem ér az élete. A 20 éves ifju legyen telve munkakedvvel, a test minden erejével s úgy lépjen ki az életbe.

Össze-vissza négy esztendeje annak, hogy az egyetemi ifjuság az atletikát komolyan kezdte művelni. És mit látunk? Athlétáink hol csak föllépnek, Közép-Európa valamennyi atletáit leverik és látjátok, mindez 4—5 esztendő eredménye! Hát ezt nézzétek s ne a divatot, ne a nagyurasságot! Ne azt lássam, hogy egy fiatal magyar gyerek, milyen elegánsan mozog, hanem arról ismerjem meg, hogy hatalmas mellkasa van neki.

Megnéztem a mi uszóinkat. Megnéztem minden héten kétszer is. Fialatok mind, olyanok, vagy talán még fiatalabbak mint ti. Hát a lelke csak úgy repest az örömtől, a mikor ott bukdácsoltak a vízben, a nagy uszodában. Egyik szebb a másiknál, gyönyörű testek, minden izmuk, minden arányuk olyan, mint egy szoboré. Órákon át néztem, hogyan küzdenek ezek a vízben, órákig egy huzamban, minden fáradtság nélkül. A testük olyan, mint a bronz, a rugékonyságuk, mint a kigyóé, a vízben úgy mozognak, mintha az volna az elemük. Ha a labdát meg akarta valamelyik fogni, majd megfulladt, de nem törődött vele semmit. A fájdalom, a lökés, a rugás, a küzdelem neki öröm. Ez az igazi fiatalság.

De ha azután egy elegáns alakról lehámoznam a szabóművészetet és oda állitanám e mellé a másik mellé, nem adnám azért az egy atletáért, az egész Andrassy-uti korzó sétálóit.

Ha a mi athlétáink elmennek Bécsbe, a sport akármelyik nemében, nincs athléta, a ki helyt állana

ellenük. A multkor felmentek Prágába. Hét versenyben pályáztak és hét első díjat hoztak haza. Elmentek Bécsbe kilenczen és 9 első díjat hoztak haza. Az evésben nem volt oly ellenfelük, a ki még csak közélükbe is tudott volna férközni.

Átmentek Angliába, a sport őshazájába és rudrugásban leverték az angolok legmagasabb rekordját. Kimentek Párisba és ott diszkoszvetésből a világbajnokságot hozták haza.

Akárhova is nézek, egyedül a football, ahol itt-ott legyőznek bennünket. Itt is jellemző a magyarra, hogy miért? Azért, mert le kell az embernek saját ambícióját kötni, alá kell hogy rendelje magát az egészsnek. Holott a mi kedves magyarunk csak szólóban szeret győzni, mindig a saját becses személye az első.

Az a fiatal ember, a ki 20 éves korában megkezd a komoly sportolást, az sohasem hanyagolja el a tanulást, mert az párhuzamosan halad. Az erő megköveteli az egészséget, az egészség a tudást.

És épen akkor, midőn a kávéház és a ficsurokodás tönkre tenné legjobb erőinket, akkor köti le őket és tartja fogva a sport és teszi őket igazi férfiuvá.

De hát én nektek nemcsak dikciózni akartam, hanem azt akarom, hogy fogadjátok meg azt, hogy testetek épségét megőriztéték. Ez a komoly élet alapja, ezen alapul minden és a ki egyszer 10 esztendőn át a testét megnevelte, az előnyben van minden ember fölött, a ki azt nem tette.

Tehát, hogy úgy legyen, hogy a magyar sport ügyét saját ügyetekké tegyétek. Erre emelem poharamat. Eljen a magyar athlétika!

Nemzeti Sport.

A csoporttanítás a vivásban.*)

Annak az okát, hogy vivóink oly lassan fejlődnek, hogy egy-egy elsőrangú versenyvivő kiképzéséhez 4—6 év szükséges és ennek folytán nincs meg a vivósportunk fejlődésében az a lendület, a mely kívánatos lenne, azt hiszem, leginkább a magántermeink és klubjaink tanítási rendszerében kell keresni. A vivni tanulók túlnyomó többsége évenként 6 havi vivótanfolyamot vesz. E hat hó alatt hetenkint háromszor megy a vivóterembe; ott vesz egy 5—10 perces iskolát és ezzel, mint a k dolgát jól végezte, távozik.

Eszerint ezeket az 5—10 perczeket összeadva, 6—12 óra az, a mit évente a vivógyakorlatoknak szentel és így nem csoda, ha nem megy semmire. Még kevesebbet törődnek a gyakorlatnál nem kevésbé fon-

tos elmélettel és igen ritka tanítvány veszi elő a magyarázottakat a vivóiskolán kívül otthon is. Hiába irt egyik neves mesterünk gyönyörű tankönyvet a vivásról, nem igen olvassák ezt, pedig érdekes és szórakoztató olvasmánynak is beválik.

A vivóteremmel is úgy vagyunk, mint más iskolákkal, sok a tanuló, kevés a mester és az idő. Mindazok, a kiknek vagyoni viszonyai a külön órák vételét meg nem engedik, csoportórára járnak, a hol egy órára 10—12 tanítvány esik. Rendes szokás, hogy a tanítványok különböző időben jönnek és így kényszerítik a vivómestert, hogy velük külön-külön egyenként foglalkozzék. Hogy mi a tulajdonképeni oka ennek, nem kutatom, csak rámutatok, hogy így áll elő nálunk az a szerintem egészségtelen vivótanító-rendszer, hogy a kezdők, a kiknek fogalmuk sincs a vivásról, egyenkénti oktatásban részesülnek. Nem a mester akarja ezt így, hanem a tanítványok kényszerítik, abban a téves hitben, hogy az egyenkénti leckézés jobb és eredményesebb. Így történik aztán, hogy egy és ugyanazt a dolgot a mester óriási idővesztegetéssel 10—12-szer magyarázza el, holott egyszerre épp úgy meghallgatná mind a tizenkét tanítvány. Az ambíciózus mester ily körülmények között siet, iparkodik minél többet előadni, a tanítvány pedig nem képes felfogni a magyarázatot, mert sok zudul reá egyszerre.

Mikor az 5—8 percz letelt, a fáradt tanítvány felöltözik és elhagyja a vivótermet, ő megkapta a leckét, jön a másik. Hogy azonban ezt a leckét gyakorolja is, hogy azt meg is tanulná, arra a kezdő nem is gondol, a haladó pedig inkább verekszik egyet, hogy még azt a keveset is elrontsa, a mit tanult. Pedig semmi sem kíván annyi szorgalmat, gyakorlást, mint a vivás, melyet pedig a vivótermen kívül alig lehet gyakorolni s nem is ajánlatos, mivel a kellő felügyelet nélkül inkább hibákat vesz fel a tanítvány.

Ez a rendszer az oka annak is, hogy a tanítványok bár a legnagyobb kedvvel és buzgalommal kezdenek tanulni, egy-két vivóidény után reményvesztetten hagyják abba a tanulást, mert eredményt nem látnak, persze, mert nem is gondolnak arra, hogy mily kevés ideig foglalkoztak a tanulással. Évekig tanultak, azt hiszik, holott tényleg csak 6—12 órát tanultak össze-vissza.

Most a vivóidény kezdetén kötelességemnek tartottam, hogy felhívjam különösen a kezdő tanítványok figyelmét az oktatás helyesebb és eredményesebb voltára, a csoporttanításra. Nem azt akarom mondani, hogy az egyenkénti oktatást teljesen kiküszöböljük, mert ez lehetetlen. A helye azonban csak a haladó tanítványokkal szemben van, a ki már tul van a kezdet nehézségein és megkezdődhetik a vivónak egyénisége szerint való kiképzése. Azért hangsúlyozom, hogy egyénisége szerinti kiképzése, mert minden vivó csak egy ideig zorítható rendszerbe, aztán már az ő gondolkozása,

*) A Nemzeti Sportból.

lelke, felfogása, valamint testi képességei szerint alakítja át vívásrendszerét. E különféle képességek felismerése, helyes vezetése képezi a haladó vivónál a mester igazi feladatát.

A kezdőknél azonban, minthogy itt még vivő-egyénegről szó sem lehet és csak az általános kiképzésről van szó, helyesebb a csoporttanítás rendszere. A katonai vivőiskolákban is felismerték ennek fontosságát és Bécsujhelyen, a honnan a hadsereg legjobb vivói kerülnek ki, már régóta a csoportvivás a tanítási rendszer.

Ha tehát a tanítványok azt az időt, a melyet a vívástanulásra szántak, alaposan ki akarják használni, jelentkezzenek egy csoportban való tanulásra, ugynevezett társasórákra. Ez órában jelenjenek meg egyszerre, tanuljanak együtt, így mindnyájan egy teljes órát fognak leczkézni.

E rendszernél a tanítvány feltétlenül nyerni fog, időben, pénzben és tudásban. Időben nyer, mert míg eddig 5—8 percet töltött a vivóteremben, ezután tölt egy teljes órát; pénzben nyer, mert sokkal kevesebb idő alatt tanul vivni és így nem kerül annyira pénzébe; végre nyer tudásban, mert beláthatja, hogy egy teljes óra alatt többet fog tanulni, mint 5—8 perc alatt.

De nyer a mester is, mert egyszer magyaráz és a felesleges magyarázatokkal eltöltött időt a vivógyakorlatokra fordíthatja. Egyik tanítványtól a másikhoz megy mutatva, biztatva, a hibákat javítva; a tanítvány sem merül ki oly hamar, mert közbe-közbe pihenhet.

E rendszernél gyorsabb a haladás és változatosabb is. A rendszer legfőbb előnye az, hogy a mester csak egynek magyaráz és valamennyien hallják, csak egynek mutat és az egész csoport utána csinálhatja, egyszerre így egy-egy órán tizszer annyit látnak és hallanak. A mester egyiktől a másikhoz megy, javít, igazít, magyaráz egyenkint is, de valamennyi egyszerre tanul. A gyakorlatokat nemcsak a mesterrel csinálja meg, hanem a mester felügyelete alatt a társaival is próbálgatja a látottakat, így az óráját teljesen kihasználja. A gondolkodást is megszokja, mert ha ezeknél a társaival végzett gyakorlatoknál — mely még nem assautvivás — a logikai sorrendben kidolgozott leczkét észébe vési, később, mikor mérkőzik, az eszközök gazdag tárháza áll rendelkezésére.

Mikor a vivó már némi technikára és testi ügyességre tett szert, akkor következnek a társaival szemben csinált bementő gyakorlatok, melyeknél hol az egyik a támadó, hol a másik. Így egyszerre tanul támadni, de védeni is. Az egyes leczkézéssel a védelem igen el van hanyagolva, mert mint tudjuk, többnyire mindig a tanítvány támad, mivel a mester fizikailag sem képes minden egyes tanítványával támadó gyakorlatokat végezni.

De meg ha támadna is a mester, az ő támadása oly erős, hogy a tanítvány azt védeni nem képes, ha

pedig a mester csak jelzi a támadást vagy vágást, az meg irreális.

Sokkal jobban gyakorolhat a vele egyenlő tudású társával. Ekkor a bementő gyakorlatot egymással kell végezniük, még pedig felváltva, egyik a támadó, másik a védő gyakorlatot hajtja végre. Így egyszerre tanul támadni és védeni, nem mint az egyes leczkézésnél, a hol, mint tudjuk, jobbadán csak támadó gyakorlatokkal foglalkozik a tanítvány. Itt azt is megszokja, hogy ellenfele mindig teljes erővel, szabatosan kivitt támadását kell védeni, a mit a mesterrel szemben csak mutatás és jelzésképen lát. De fokozódik látási képessége is, mert észreveszi ellenfele hibáit, igyekszik azt kihasználni és viszont azt saját mozdulataiban kerülni.

Még fontosabb előnye a csoporttanításnak mind ezeknél a vetélkedés és ambíció felébredése. Az egyes leczkézésnél a mester tulnyomó tudása lehangoló hatású. De a csoportban, a hol egyenlő erejű és tudású vivók állanak egymással szemben, mindenki iparkodik a másikat felülmúlni, a tanultakat a másiktól jobban csinálni és végül a bementő gyakorlatnál a másikat, ha lehet, meg is verni. E mellett a mester mindig ott van, felügyel, segít, magyaráz és megadja egyenkint is a szükséges elméleti és gyakorlati felvilágosításokat.

Természetesen, a tanulás e módjához pontosság és fegyelem szükséges. A ki azonban komolyan meg akar tanulni vivni és nincs módjában, hogy egészen külön órákat vegyen, az iratkozzék csoportórákra, járjon el társaival együtt pontosan és kérje a mesterét, hogy tanítsa őket egyszerre együtt. Ha ily módon az egész órát vívással tölti, mindenesetre többre fog menni, mint egy öt perces külön leczkével.

Hollóssy Jenő.

A kísérleti psychologia a paedagogia szolgálatában.*)

Pekár Károly.

Az értelmi munka az idegrendszer izgalmi állapota s e tekintetben méltán vethető össze a testi munkával, épugy a lélegzés és a szív gyorsulását hozza létre, mint a testi munka. E physiologiai hatások dolgában méltán lehet összehasonlítani a fejszámolást a dynamometer megrántásával. Sőt a hajszáleres érverés is olykor épugy módosul mind a kétféle munkában. A járásnál például kisebb lesz az érverés és a kettősség, a dicrotismus kifejezettebb, az értelmi munka kezdetén hasonló jelenséggel állunk szemben. Fárasztó testi erőfeszítés elmosódottá teszi az érverés kettősségét, a dicrotismust, bizonyos egyéneknél az értelmi munka épugy előidézheti a hajszáleres érverés csökkenését.

*) E czimen egy rendkívül érdekes tanulmány jelent meg a M. Paedagogiában, melyből részben rövidítve közöljük azon helyeket, melyek a mi ügyünket illetik. Szerk

Viszont számos különbséget is talál Binet az értelmi és az izommunka között: A szív izgatása sokkal nagyobb az izommunka alkalmával, például futáskor, a légzés gyorsabbodása is sokkal nagyobb, sőt a lélegzés amplitúdója is növekedik az izommunka közben, míg az értelmi munka közben a lélegzés felületesebb lesz. Kitartó értelmi munka a környéki hajszáleres érverés csökkenésével jár, a mit izommunkánál nem tapasztalt. Izommunka, értelmi munka, mind a kettő tehát az idegrendszer izgatása, izgalmi állapója, csak hogy az értelmi munka izgalma sokkal kisebb, mint az izommunkáé és egészen más minőségű: mint ilyet, kiválóan jellemzi a mellkas szűkülése és a környéki hajszáleres érverés gyengülése.

No már most Binet és Courtier*) ez érdekes eredményeinek ugyancsak nagy hasznát veheti a gyakorlati paedagogia, mert ebből megtudjuk először is azt, hogy sohasem szabad az izommunkát az értelmi munkával úgy szembehelyezni, a hogy szokták és egyáltalán nem lehet egy rókáról két bőrt huzni, mert az izommunka ép oly izgatása és fárasztása az idegrendszernek is, mint az értelmi munka.

A dolgot egy kissé közelebről kell megmagyaráznunk. Azelőtt általánosan hirdetett felfogás volt, hogy az izommunka egészen más valami, mint a szellemi munka s a szellemi munka közben vagy után a legjobb pihenés a testgyakorlás, az izommunka. No hát itt rejlik a legnagyobb tévedés a dologban. Az izommunka nem pihenés, éppenséggel nem pihenése az idegrendszernek sem, hiszen époly izgalmi állapota az idegrendszernek is, mint a szellemi működés, az értelmi munka. Mivel pedig egy rókáról két bőrt huzni nem lehet, hagyjuk pihenni azt, a ki elfáradott és ne fárasszuk tovább! Csak ez a józan ész következtetése a fenti kísérleti kutatásokból.

Ha már most pihenésnek sem válik be az izommunka, a testgyakorlás az értelmi órák után, még kevésbé lehet afféle üdülésvalami (recreatio), mint a milyenek akár az óraközök, a többi értelmi óra közé ékelt tornaóra. Ha a testgyakorlás maga nem pihenés az idegrendszerre nézve sem, még kevésbé lehet üdülés az értelmi órák közé ékelt tornaóra. Ha valami, akkor az ily tornaóra járulhat legjobban hozzá a túlfárasztáshoz, az agyonhajszoláshoz.

Igen, de hát akkor mit tegyünk? A testgyakorlás nem ellensúlyozhatja az értelmi nevelést? Dehogy nem. Igenis a testgyakorlás, az izommunka ellensúlyozza az értelmi nevelést, az értelmi munkát, de csak mint egyik munka a másik irányu munkát. Nem pihenés egyik sem. Munka mind a kettő s mind a kettő idegmunka is. Hanem ép a természetes fejlődés, hogy ne legyünk egyoldalúak, hogy izmaink is kifejlődjenek idegrendszerünkkel arányosan, követeli a testgyakorlásnak sok-

kal nagyobb mértékben való kifejlesztését, mint az még mai nap is történik. Okvetetlenül kell ez, kell az emberi test arányos fejlesztése, az idegrendszer egyensúlya érdekében. S ha a testgyakorlásnak nagyobb tért és több órát követel a kísérleti paedagogia, akkor se felejtjük el, hogy ez is munka, ez is idegmunka, csak úgy, mint az értelmi munka. A pihenés meg legyen mindig pihenés, az üdülés meg mindig üdülés.

A testgyakorlás nagyobb fejlesztése nem is volna oly nehéz. Igaz, hogy egy pár értelmi órát kellene feláldoznunk. De a tágabbkörű és nagyobb arányu testi nevelés sokkal rugékonnyabbá tenné a tanulók idegrendszerét s akkor ama kevesebb értelmi órán sokkal nagyobb fogékonyságával még többet mutathatna tel, mint ma, mikor néha s némelyek szinte tuskómódra ülnek ott, nem lehetetlen, hogy egy-egy nagy tapintatlan üdülésképpen közbeékelt tornaóra üdvös utóhatása alatt.

Hosszabban világítottam meg e pontot szándékosan, hogy jó példát lássunk arra, mit adhat a kísérleti psychologia a paedagógiának s mit adhat így a kísérleti paedagogia a gyakorlati nevelésnek.

De nemcsak ezt tudjuk a fenti Binet-Courtier-féle kísérletekből, hanem még valami más, szintén eléggé nem hangsúlyozható dolgot is, a mit az értelmi munkások magukon is tapasztalhattak. Hosszu értelmi munka után jól esik a séta. S vajjon miért? Nemde oly petyhüdtnek, bágyadtnak, lankadtnak érezzük magunkat. A kevés mozgást, az ugyszólván mozdulatlan testtartást az íróasztal mellett okoljuk ezzel s méltán. Binet-ék megadják rá a kísérleti psychologia feleletét; hosszantartó értelmi munkával a mellkas szűkülése és környéki hajszáleres érverés gyengülése jár.

Vagyis ha kitartó értelmi munkát végeztünk, mellkasunk szűkült, szívünk működése lassabbodott s érverésünk gyengült. Nagyon megszivleendő tapasztalatok. Saját érdekünkben áll, hogy ily munka után okvetetlenül sétáljunk, ne végezzünk erős izommunkát, mert ez még jobban el fog fárasztani, lévén ez is idegmunka is, hanem csak könnyű, üdítő séta, ez lesz az igazi pihenés, a mely mindamellett kitágítja mellkasunkat, újra felélénkíti a szív működést s az érverést is erősebbé teszi. De nemcsak saját érdekünkben megszivleendő e tapasztalatok, hanem inkább paedagogiai tekintetben. Az értelmi munka soha se legyen tulságosan hosszantartó, mert különben nagyon káros ép a fenti okok miatt, s utána üdülő séta következzeék. A sok órának legkárosabb hatása tehát ép az, hogy a hosszantartó értelmi munka következtében szűkül, összezsugorodik a mellkas, lanyhábban működik a szív és érverésünk gyengül.

A fenti kísérleteket mintegy kiegészítik Binet és Vaschide-nak ugyancsak a Mosso-féle sphygmomanometerrel végzett érdekes kísérletei a vérnyomás relatív változásait illetőleg az értelmi munka hatása alatt. E

*) E két francia tudós kísérleteihez fűzi a szerző tanulságos s minket közelről érdeklő megjegyzéseit. Szerk.

kísérletekből megtudjuk, hogy erős, fárasztó, kimerítő érzéki izgatások átlag 10-től 15 milliméterig menő nyomásváltozást okoznak. A nagyon erős értelmi munka már 20 milliméterig menő változást okoz. Az élénk társalgás már 25-re s az erős indulat, akár jóleső, akár kellemetlen természetű legyen, 30-ra emeli a nyomást. A nagyon erős izommunka is felemeli 30-ra. „Az erős értelmi munka, például fejszámolás, erős izommunka vagy erős indulat, bár tudatunk előtt nagyon különféle természetűek, physiologiai szempontból egyugyanazon módon nyilvánulnak” — mondja Binet — s „mind az idegrendszer izgalmai, a fejszámolás ép úgy, mint a nyomás-erőlködés az erőmérőn, a vig lelki mozgalom ép úgy, mint a szomorú.” Itt is látjuk, hogy az értelmi munka kisebb erőfeszítést mutat, mint az izommunka.

Mily érdekes újabb és újabb bepillantást nyerünk lelki gépezetünk, a középponti idegrendszer belső világába. Mennyire megvilágosodik mindjobban előttünk e belső gépezet csodálatos és szövevényes mechanizmusa. Ha valaki csak erős fejszámolást kezd végezni, élénkebb lesz a lélegzése, gyorsabb a szive működése, nagyobb lesz lüktető vérének nyomása. Természetes is, hiszen anyag nélkül nincs működés s az anyagot a vér adja. Erősebb működéshez több vér kell, ezért a vérkeringésnek élénkülnie kell. Pompásan czélszerű reflexkapcsolatok ezek az élő gépezetben, minden gépeknek a legcsodálatosabbjában.

A mi azt illeti már most, hogy az értelmi munka miként módosul a figyelem, a gyakorlás, a megszokás és a fáradtság hatása alatt, erről részletes felvilágosítást adnak majd ép a figyelemre és a fáradtságra vonatkozó kísérletek, melyeket nagy számuk miatt külön fejezetben csoportosítottunk.

Az értelmi munka összefüggését a táplálkozás anyagforgalmával még nem vizsgálták eléggé. Pontos tudományos kísérleteket végzett az értelmi munka s a foszforsav és nitrogén anyagforgalmára vonatkozólag Stscherbak, de a kísérletek, talán mert oly bonyolultak voltak, nem vezettek határozott eredményre. Érdekes vizsgálatokat tett e tekintetben Binet az iskolai év folyamán elfogyasztott kenyeret illetőleg. E pontos számadatokból kitűnt, hogy a tanulók a szünetek, így különösen a nagy nyári, de az áprilisi szünet után is sokkal több kenyeret fogyasztottak (0 850 k. napi átlag fejenkin), mint különben (0 800). A vizsgálatok idején meg a legkevesebbet (0 750). A kitartó értelmi munka tehát így — Binet szerint — általános gyengeség forrása lehet, mely nemcsak a lelki működéseken látszik meg, hanem nyomot hagyhat a többi életműködéseken is, az erők általános csökkenését hozza létre. Ez a szigorúan beigazolt tapasztalati tény.

Paedagogiai tekintetben tisztán átláthatjuk a fentiekből a vizsgálati időszakok káros, egészségtelen voltát. Nem hiába szólalnak fel tehát újban több oldalról a nagy apparatussal megtartott hosszú vizsgálatok, különösen az érettségi vizsgálat ellen. Igaz, hogy ingyen

mit sem nyerhetünk. Mindennek meg kell adni az árát. Az értelmi nevelés föltétlenül sok erőfeszítésbe, idegmunkába kerül. A képesítéseket, az okleveleket meg kell szolgálai ezzel a munkával. De viszont, a mit lehet a dolgon segíteni, az emberi nem egészsége, az egészséges faji típus érdekében, meg kell tennünk.

Binet is úgy vallja, hogy az értelmi munka, a mennyiben az agyműködések rendes gyakorlása, mint e szervünk fejlődését előmozdító hasznos tényező, okvetlenül szükséges, de megfelelően szabályozott mértékben és alakban. Jól mondja, hogy természeti szempontból csak oly szükséges az értelmi munka, akár a járás, de óvakodni kell az értelmi agyonterheléstől.

Ime itt vagyunk a tu' terhelés, az agyonterhelés annyit vitatott kérdésénél. Bizonyos, hogy tekintettel kell itt lennünk a nagy egyéni eltérésekre. Ennek a természetnek például nem árt meg az a sok értelmi munka, a mi már a másíknak megárt. Érdekes már most az értelmi agyonterhelés kérdését összevetni a testi agyonterhelés kérdésével, melylyel Tissie foglalkozott részletesen. „Az elfáradás és a testgyakorlás” című jeles munkájában. A tulhajtott testgyakorlás, sportszerű training következtében gyakran látta ő a testi agyonterhelés szomorú példáit. Tissie végkövetkeztetése a gyakorlati életet illetőleg oda lyukad ki: „Keresnünk kell a kis elfáradásokat, a melyek erősítenek és kerülünk a nagy elfáradásokat, a melyek kimerítik és megbontják az egyéniséget”. Nem ajánlhatjuk eléggé ezt a testi neveléssel foglalkozók figyelmébe, a mi különben a magyar torna-szakszfériak körében eléggé is érvényesül, csak az a baj, hogy nem mindenütt állanak torna-szakszfériak a testi nevelés élén. Kis erőfeszítéseket mennél többször, — sokkal többet ér, mint egyszerre nagy erőfeszítést, a mi káros, egészségtelen, sőt olykor végzetes lehet. Kis erőfeszítéseket egymásután összegezni, így érhetünk el nagy eredményeket.

A mit így a mi testi nevelésünk is oly következetesen alkalmaz kellene az értelmi nevelés terén is. Méltán idézi erre is Tissie fenti szavait Binet. S valóban, ha az egyik olyan munka (és nem pihenés) mint a másik, az az elv, a melyik az egyikre oly üdvös, ép oly üdvös lesz a másíkra is.

Mindebből nyilvánvaló, hogy nem hangzatos frázisok és elme-futtatások hivatvák segíteni az agyonterhelés kérdésen, hanem egyedül a kísérleti psychologia és pedig úgy az értelmi, mint a testi agyonterhelés kérdésen. A kísérleti psychologia positiv, kétségtelen. természettudományi bizonyossággal szerzett ismeretekkel szolgálhat e kérdésben s ez ismeretek alapján magától fogja adni a tudomány az élet kezébe a szükséges javítás, változtatás különféle üdvös módozatait.

Binet a kenyérfogyasztást illető ily irányu vizsgálatait tovább is folytatta, a melyek újból beigazolták a fenti eredményt, hogy tudniillik a vizsgálatokra készülés értelmi munkája csökkenti a kenyérfogyasztást.

A németek közt főleg Kraepelin és iskolája kutatta az értelmi munka pszichológiai feltételeit s különösen a különféle izgató szerek, az úgynevezett kulturmérgek hatását a szellemi működésre. A francia Féré meg egyenesen az egyes idegmérgek hatását vizsgálta az ideg- és izommunkákra nézve.

Mind e vizsgálatoknál sokkal fontosabb gyakorlati jelentőséget nyertek azok a vizsgálatok, a melyek az idegmunkának az izommunkával való összefüggésére vonatkoztak. Első helyen kell itt emlitenünk mindjárt a nagy olasz physiologust, Mossó-t, a ki a saját találmányu fáradtságmérőjével, az ergograph-fal kísérletezvé, ép a fáradtság pszichológiai jelenségét vizsgálva, arra az akkor méltán feltűnő különös eredményre jutott, hogy a kitartó értelmi munka az ergograph-fal kimutatható izomfáradtságot hoz létre.

Ez az érdekes eredmény világos bizonyítéka volt annak, hogy ez izommunka soha sem csupán izommunka, hanem első sorban idegmunka is. A beidegzés fontos idegmunkája nélkül nincs izommunka. Az idegműködés adja mintegy a megfelelő energiát. Ha az idegrendszer fáradt, akkor izom-rendszerünk is fáradtan fog működni, mert — ismételjük — idegmunka nélkül nem képzelhető izommunka. Ime, mily érdekes és mily mély bepillantást nyertünk a kísérleti pszichologia ez érdekes felfedezésével az élő gépezet rejtett neuromuscularis mechanizmusába.

Mosso e híres felfedezése az izomrendszeren is meglátszó idegrendszerbeli fáradtságról csak megerősít újból fent szerzett tapasztalatunkban, hogy a tornaóra az izommunka sohasem lehet pihenés, üdülés az idegmunka, az értelmi munka után s hogy rosszabb valami éppen nem is képzelhető, mint az elméleti órák közé beékelt tornaóra.

J. Clavière részletesebb kísérleti kutatás alá vette a Mosso-féle tételt s a következő érdekes eredményre jutott :

1. Erős és két óráig tartó értelmi munkára megfelelő, a dynamométerrel kimutatható jelentékeny csökkenését találjuk az izomerőnek.
2. Közepes értelmi munkának nem felel meg semmi kimutatható gyengülése az izomerőnek.
3. Semmi értelmi munkának az izomerő növekedése felel meg.

Ez eredmények még több világosságot árasztanak az élő gépezet neuromuscularis mechanizmusába. Ha az értelmi munka ugyszólván semmi, az izomerő növekszik. Ahhoz tehát, hogy tornázhassunk, testgyakorlást végezzünk, okvetetlenül kell, hogy értelmi munka ezt ne előzze meg, mert csak így rendelkezhetünk kellően ép izomerővel. Vagyis a tornát is pihenésnek kell megelőznie, ép úgy, mint az értelmi munkát. Ime egy újabb fontos gyakorlati paedagogiai tétel, mely szorosan következik a fenti Clavière-kimutatta kísérleti tételből.

Különfélék.

A „Turul“-játék bemutatása. Halácsy Antal, budapesti VII. ker. Barcsai-utczai áll. főgymn. és Rákospalotai főgymn. torna- és játékmestere, okt. hó 25-én d. e. 11 órakor az intézete tornatermében és udvarán díjmentesen mutatta be az általa feltalált és szabadalmaztatott „Turul“-labdajátékszert és azzal történő labdajátékot. A bemutatáson megjelent a helybeli és vidéki lapok számos képviselője, a testi nevelés szakképzett torna- és játéktanára, Erődi Béla, tan., ker. kir. főigazgató, élén a tanügy barátok sportkedvelő hölgyek és urak, ugyszintén a tanuló ifjuság s azok szülei nagy számban. A minden tekintetben megfelelő, testedző és gyönyörködtető labdajátékot Halácsy mester 12 tanítványával mutatta be oly szabatos és szép testtartással könnyű eleganciával, hogy a jelenlevőket bámulatba ejtette és tapsviharra ösztönözte. Számtalanszor felhangzott az éljen a „Turul“-játék.

A játékban különösen brillirozott a mester és neje oly művésziesen, hogy őket dicsérettel eléggé elhalmozni nem tudják. Tanítványai közül különösen biztosan, szép testtartással és könnyedséggel játszott Balogh János, Fauser Imre, Farkas Ivor, Lusz báder Imre és Bölskey Károly főgymnáziumi tanulók.

A magánjátékban győztes lett 315 ponttal Balogh János, jutalom a „Turul“-labda.

A páros összjátékban győztes lett 334 ponttal Lusz báder Imre és Fauser Imre, jutalom „Turul“-játékszert.

Csapat-csapat ellen való játékban győztes lett a mester csapatja 6 ponttal. Játékosok voltak benne : Harnos Károly, Bölskey Károly, Farkas Ivor, Hentaller Béla gymn. tanulók.

Egy játékos 2—8 játékos ellen, győztes lett 8 játékosal szemben a mester.

A „Turul“-labdajáték és mestere a vidéki városokban sem ismeretlen már, mivel Halácsy mester f. évi július és augusztus havában több mint 100 tanintézetben és számos sportegyletekben mutatta azt be egész díjmentesen.

Halácsy Antal találmányát, a „Turul“-labdajátékot érdekes és eredeti voltánál fogva szakemberek figyelmébe a legmelegebben ajánlhatjuk.

„Erdélyi Sportlap“ czímen Szapáry István a „Kolozvári Athlétikai Club“ elnöke lapot szerkeszt, melynek első száma valóban tartalmas. A szerkesztőség beköszöntőjéből közöljük az alábbiakat.

Midőn lapunk támogatására felhívjuk a sport iránt érdeklődő és a sportot űző közönséget, néhány szóval jelezzük az irányt, melyet követni fogunk a nagy cél elérésére ; a munkakört, melyben dolgozni fogunk, az eszméket, melyért lelkesedünk és a melyekért harcra készek vagyunk.

Czéiünk: az alvó erdélyi sport letargikus, romlást hozó álmából való fölrázása, művelése s a munkáról, eredményről való hiradás.

Nem nevekkal dolgozunk. Nem azt akariuk, hogy a sportkedvelők és művelők a munkatársak nevéért tömörüljenek a kibontott zászló alá, épen azért nem is adjuk a munkatársak nevét. De mondhatjuk, a kik hivattak, hogy segítsenek czélunk elérésében, azok itt vannak, vagy itt lesznek kis táborunkban.

Vezérezük az utmutató csillagfényét fogják szórni, ragyogón, mindig intenzív erővel. — A vivás körében nemcsak a hírek pontosságára, de a legelterjedtebb sportnem erkölcsi hatalmára is súlyt fektetünk. — Tanítunk, vezetünk az athletikában. — A football... Fejlődjék e szép, nemes sport is és — mi leszünk a haladás, az eredmény felett örvendezők között az elsők. Addig nemes, jó példákkal mutatjuk az utat, a mely a tökéletesség felé vezet. — Lawn-tennis rovatunkban örömmel közöljük le a szép játékokat, s a hölgyeknek, e sportnem eme bájos, jókedvű nevelőinek fogunk alkalmat adni a tanulásra. — A miben már is elsők vagyunk mi erdélyiek, a czéllövés nemes, nagy fontosságú sportjában a legjobb magyar lövő utmutatásait fogjuk adni a közönségnek és szeretettel igyekszünk egyik czélunk elérésére, hogy t. i. Erdély ifjainak nagyobb rétege találjon élvezetet e nemes sport művelésében. — Vadászatról is írunk. — Kerékpár rovatunkban talán talán örömmel fogjuk hírül adni a kerékpározás újabb föllendülését városunkban és közölni a bérczes hazánk sok városában elért szép eredményeket. — A tárczánk mindig értékes, érdekes és tanulságos lesz. Előkelő tollu sportírók írják.

Az Erdélyi Sportlap előfizetési ára: egész évre 8 kor., fél évre 4 kor., egyes szám ára 36 fill.

A Budapesti (Budai) Torna-Egylet folyó hó 4-én tartotta a most kezdődött torna idény első házi versenyét, nagyszámu közönség érdeklődése mellett. A budaiak tágas csarnoka szüknek bizonyult, mikor Bély M. művezető vezénylete alatt 64 tornász vonult fel, hogy fabottal szépen összeállított szabadgyakorlatokat a legnagyobb pontossággal végezzen. A nagy tetszéssel kísért gyakorlatok végeztével hat csapatban szertornázás következett, majd az egyes csapatok tagjai keltek versenyre, melynek eredményei a következők:

1. A IV. csapat tagjainak versenye az alacsony korláton folyt: 1. Wettstein Gyula $3\frac{1}{2}$ ponttal.

2. Az V. csapat versenye lovon: 1. dr. Czölde János $6\frac{1}{2}$ ponttal, 2. Imreh Albert 6 ponttal; dr. Makner Arthur $5\frac{1}{2}$ ponttal.

3. A IV. és III. csapat tagjainak együttes versenye (összetett verseny lovon, korláton és nyújtón). A IV. csapatból 1. Kleeberg Vilmós 13 ponttal, 2. Klebovics Imre 10 ponttal. A III. csapat tagjai közül 1. Sorgó Miklós $10\frac{1}{2}$ ponttal, 2. Farkas Lajos 9 ponttal.

4. A IV. csapat tagjainak versenye nyújtón és lovon: 1. Bartalits Aladár $10\frac{1}{2}$ ponttal, 2. Machovich István 10

ponttal (Lahner Gyula 12 ponttal első lett volna, de mivel szabadgyakorlatban részt nem vett, eredménye számításba nem volt vehető).

5. Az első csapat versenye lovon, nyújtón és bakon (összetett verseny): 1. Wagner Rezső $15\frac{1}{2}$ ponttal, 2. Borossy Dénes 13 ponttal.

6. Az I—V. csapat tagjai részére magasugrás ugródeszkáról. Az V. csapat tagjai közül 1. dr. Czölde János (120 cm.), a IV. csapat tagjai közül 1. Klebovics Imre (130 cm.), a III. csapat tagjai közül 1. Bendl Alajos (150 cm.), a II. csapat tagjai közül 1. Hajdu Béla (170 cm.), az I. csapat tagjai közül 1. Wagner Rezső (170 cm.).

A versenyeket az ugynevezett gólyavacsora követte, mely minden idény kezdetén az ujonnan belépett tagok tiszteletére, ezuttal a házi versenyvel kapcsolatban rendeztetett. Kollár Lajos egyleti elnök lelkes szavakban buzdította a fiatal tornászokat a régi gárda példáiinak követésére és zajos tetszésnyilvánítás mellett osztottk szét a győzteseknek szánt emléktárgyakat. A jó hangulat még sokáig együtt tartotta a jókedélyü társaságot és reméljük, hogy a budaiak hagyományos szokásainak fenntartása csak öregbíteni fogja az egyletnek a sport terén eddig elért eredményeit.

A Magyarországi Torna-Egyletek Szövetsége október 31-én igazgató-bizottsági ülést tartott.

Fontosabb tárgyak voltak a következők:

Titkár nagy lelkesedéssel emlékszik meg az ez év tavaszán rendezett szövetségi kerületi tornaünnepélyről, mely siker tekintetében az eddig rendezett ünnepeket messze túlhaladta, úgy a tagok nagy részvétele, tömeges tornázások, a játékok nagy tökélye, mint pedig az ünnep szakszerű és fényes rendezése folytán, melynek koronáját képezte az udvar jelenléte. Ezen nagy és fényes eredményért köszönet illeti a résztvevő tornászokat, de első sorban a rendező egyletet: a Budapesti Torna-Clubot és annak fáradhatatlan elnökét: Iszer Károly urat, ki tagtársai élén éjjelt nappalá tett s hónapokon át a legmegfeszítőbb munkát végeztet az ünnep érdekében, egyuttal a klub óriási anyagi áldozatot hozott, hogy az ünnep fényesen sikerüljön; a titkár gyengének érzi magát, hogy a Budapesti Torna-Club és Iszer Károly úr érdemeit kellőleg inéltányolja, indítványozza, hogy fentieknek a legmelegebb elismerés jegyzőkönyvileg szavaztassék meg. Indítványa elfogadtatik.

A Szövetségbe tagokul felvételnek a Vasmármegei Sport-Egylet és a Lugosi Sport-Egylet.

Titkár beszámol felvidéki hivatalos körutjáról, részletes jelentését a szaklapokban fejjá megtenni, ennek kapcsán indítványozza, hogy a közoktatásügyi ministerium kéressék fel, hogy az egyleti tornászot, kivált a vidéki városokban támogassa, illetve annak támogatására az illető közegeket mintegy felkérje s utasítsa. Indítványa elfogadtatik.

Elhatároztatik az 1905. évben St.-Louisban (Amerika) tartandó olympiai játékok alkalmából, hogy a Szö-

vetség dr. Kemény Ferencz igazgató ural érintkezésbe lépve s az Athletikai Szövetséget is felkérve, megalakítja a magyar olympiai bizottságot.

A szövetség köszönetét küldi a francia és olasz torna-szövetségnek a jövő évi országos ünnepükre való meghívásukért Arrasba, illetve Firenzebe, elhatározza, hogy azokon képviselteti magát s kirándulásra felszólítja a taggyuleteket.

A Szövetség nagy s megleghangu köszönő iratot intéz dr. Ferdinand Götznek, a német torna-szövetség elnökének azon őszinte, lelkes pártfogásért, melyben az az osztrák s altdeutsch tornászok hírlapi támadásaival szemben, a német torna-ünnepen a magyarokat részecskítette.

Örömét s elismerését fejezi ki a Debreczeni Torna-és Kerékpár-Egyletnek az az által ez év őszén fényesen rendezett torna-ünnepélyért, melyen a szövetségi egyletek nagy számmal voltak képviselve.

Végül elhatározza, hogy a XXI. országos torna-ünnepély 1905. május 22—23-án (Pünkösdkor) Aradon tartassék. Felkéri a műszaki bizottságot, hogy az erre vonatkozó összes terveket dolgozza ki s terjessze a legközelebb összehívandó igazgató-bizottsági ülés elé.

A **Budapesti Korcsolyázó Egylet** rendes évi közgyűlését az egylet törzstagjainak tömeges részvétele mellett m. hó 31-én tartotta meg. Dr. Buschbach Péter elnök szívélyesen üdvözölte a közgyűlésen megjelenteket és hosszabb megnyitó beszédben méltatta a közelmúlt egyleti év nevezetesebb eseményeit, különösen kiemelve a betonpálya elkészültét és használhatóságát, valamint a Nemzetközi Korcsolyázó-Szövetségnek Budapesten megtartott VI. kongresszusát. Megemlítette, hogy Zsigmondi Géza igazgató már 10 éve vezet ezen minőségben az egyletet és működésével nagyban hozzájárult az egylet felvirágoztatásához. Indítványára Zsigmondy Géza érdemeit a közgyűlés jegyzőkönyvileg örökítette meg.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéd után, a közgyűlés a választmány évi jelentését s a zárszámadásokat tudomásul vette és a választmánynak a felmentést megadta.

A jövő évi zárszámadások megvizsgálására közgyűlés újból id. Hausner Károly, Millerdorfer Gusztáv és Róna Márk törzstagokat kérte fel.

Ezután megejtette a közgyűlés a választást és az alapszabályok értelmében ez évben a választmányból kilépő törzstagokat és pedig Benke Gyula, Darányi Kálmán, Kajlinger Mihály, ifj. Kertész Tódor, dr. Liedemann Frigyes, Németh Titusz, Rohonczy Gedeon, dr. Röck Géza, Szczerbovszky Szaniszló dr. és Vajda Adolfot újból egyhangulag megválasztotta. Választmányi póttagok lettek Gyulányi Béla, Kertész Nándor, Létay Gusztáv, Török Andor és Farkass Kálmán.

A **Budapesti Torna-Club** f. hó 22-én tartotta rendes tornaóra keretében az idény első házi versenyét, melyben nagyszámu versenyző vett részt.

A versenyek eredményei következők:

Gyűrűhinta: 1. Weymann Alf, 9¼ pont, 2. Szücs Vilmos 8¼ pont, 3. Weymann Ervin 7 pont.

Korlát: 1. Rohonyi D. 12 pont, 2. Kakas Béla 11 pont, 3. Skultéty K. 9½ pont.

Nyújtó: 1. Blazsek F. 10 pont, 2. Soós Gy. 9½ pont, 3. Radó M. 8 pont.

Nyújtó-alugrás: 1. Mihók O., 2. Szücs V., 3. Iszer K.

A **Magyarországi Tornaegyletek Szövetsége** 1904. évi május hó 22. és 23-án, Aradon megtartandó VII-ik szövetségi országos torna-ünnepélyének és azzal kapcsolatos zászlófelavatási ünnepély, vívó-akadémia, nép-ünnepély és szövetségi VII-ik rendes közgyűlés sorrendje: Rendező egyesület az Aradi Torna-Egyesület.

Általános ünnepi sorrend.

1. Az Aradi Torna-Egyesület zászlófelavatási-ünnepélye.

2. Felvonulás.

3. Szabadgyakorlatok sulyzóval.

4. Mintacsapat-tornázás az egyesületek által szabadon választott szereken, melyeket magukkal hozni tartoznak.

5. Szövetségi összetett főverseny: a) magas nyújtón, b) korláton, c) lovon (széltében), (két-két előirt és egy szabadon választott gyakorlat), d) lovon (hosszában), olló-átugrás.

6. Szövetségi összetett főverseny a népies gyakorlatokból: a) 200 méter síkfutás, b) diszkosz-dobás, c) magasugrás (földről).

7. Szövetségi egyszerű népies versenyek: a) 100 m-es síktutás, b) 402.5 m-es gátfutás 10 drb., egymástól 34 m.-nyire álló 80 cm. magas léczgáttal, c) sulylökés (a fő- és székvárosiak kizárásával), d) gerelyvetés távolra (a fő- és székvárosiak kizárásával), e) rudmagasugrás (földről), f) magasugrás földről, 6 tornászszal mint csapatverseny, g) kötélhuzás 6 tornászszal mint csapatverseny, h) füleslabda döntő mérkőzés, i) labdarugó (foótboll) döntő mérkőzés.

Az 1904. évi olympiai versenyeket a vilákiállítással kapcsolatosan St.-Louisban, Amerikában rendezik. A versenyek májusban kezdődnek és novemberben fognak végződni.

A kiirt versenynemek a következők: futások, rövid-, közép- és hosszú távon, továbbá gát- és cross country futások, ugrás, járás, kalapácsdobás, sulydobás, diszkoszdobás, sulyemelés, birkózás, football, lawn-tennis, lacrosse, tornázás, uszás, baseball, baskettball.

A versenyek nagyrészt mint világbajnokságok iratnak ki, csak egy része marad amerikaiaknak és tanulóknak fentartva.

A **Budapesti III. ker. Torna- és Vívó-Egylet** október 25-én házi atletikai versenyt tartott Határ-utcai pályáján. A viadal elég jól sikerült, sőt Fazekas János a football-távolugrásban (a földön nyugvó labdára) —

olvas

ellenszél daczára — 49.48 m. eredménnyel megjavította az országos rekordot, melyet 48.40 m.-rel 1899 óta szintén ő tartott. A budapesti Torna-Club 1899. évi őszi versenyén ugyan 53.10 m.-t ért el, azonban hátszél mellett.

I. 100 yardos kezdőknek. 1. Medvey Károly 11⁴/₅, 2. Benda József, 3. Oderszky Frigyes.

II. Sulydobás (7¹/₄ kg.) 1. Ruda Győző 9.55 m., 2. Fazekas János 9.43 m., 3. Oderszky Frigyes 9.05 méter.

III. Távolugrás. 1. Schmideg Zsigmond 5.70 m., 2. Paulin János 5.37 m., 3. Medvey Károly 5.33 m.

IV. Labdahajítás. 1. Fazekas János 38.84 m., 2. Paulin János 38.75 m., 3. Ruda Győző 35.05 m.

V. Térelőny-verseny. (804¹/₂ m.) 1. Mészáros József (scratch) 2 26⁴/₅“, 2. Schmideg Ignác (45 méter előny), 3. Paulin János (25 m. előny).

VI. Diszkoszvetés. 1. Oderszky Frigyes 31.15 m., 2. Ruda Győző 28.48 m., 3. Paulin János 27.25 m.

VII. Hármassugrás. 1. Paulin János 11.63 méter, 2. Schmideg Zsigmond 11.27 m., 3. Medvey Károly 10.72 m.

VIII. Labdarugás távolba. 1. Fazekas János 49.48

méter, 2. Schmideg Ignác 42.70 m., 3. Paulin János 39.90 m.

IX. 1000 m.-es síkfutás. 1. Hönich Antal 3' 9³/₅“, 2. Schmideg Zsigmond.

Végül füleslabda-mérkőzés volt az egyleti A. és B. csapat között 0:1 eredménnyel az A. csapat javára.

Athlétikai záróverseny. A Magyar Athlétikai Club ez évi versenysorozatát egy újabb kiírással toldotta meg. A verseny okt. 25-én folyt le a margitszigeti sporttelepen. Ujítást hozott be a M. A. C. azzal, hogy handicapeket az érdekelt egyesületek közös megbeszélése alapján állapították meg, a mi a handicap értékét emeli s a versenyek e fajának nagyobb népszerűséget biztosít. Az első ily kísérlet jól sikerült s így a jövőre előreláthatólag más egyesületek is követik a kezdeményező M. A. C. példáját. A versenyeredmények sportszempontból is értékesek. Három új rekordot állítottak fel: Mező Béla a hármassugrásban (13 m. 61 cm.) és a 200 yardos síkfutásban (23¹/₅), Wetzel György pedig a 300 yardos síkfutásban (33¹/₅). Utóbbi verseny volt e nap legizgatóbb és legszebb versenye. A scratchról induló Wetzel gyönyörűen küzdte fel magát s eredménye az angol athlétikában is számottevő volna.

ÓVÁS!

Tudomásunkra jutott, hogy idegen gyárból származó oly pneumaticok vannak forgalomban, melyekre **védjegyhamisítás szándékával**

„Continental“

szó van bélyegezve.

Figyelmeztetjük t. vevőinket és a nagyközönséget, hogy a valódi

CONTINENTAL-PNEUMATIC

a gummiba préselt **sas** védjegyről ismerhető fel.

Egyszersmind kinyilatkoztatjuk, hogy feljelentéseket, melyek a védjegybitorlás felderítésére és megbüntetésére vezetnek, szívesen és busásan jutalmazunk.

Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság
Budapest.

Vivók körében

sensatiót kelt a gumbiból készült, szabadalmazott

„Damascinus“-

kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva **nem nyomja a kez-
zet, elhárítja a kard csúszását, megóvja a kez-
tyűt a kopástól.**

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896. sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

== Bármely kardra könnyen ráerősíthető. ==

Legtöbb államban szabadalmazva.

Viszontelárusítók kerestetnek.

Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság
BUDAPEST.

A. N. Kir. ...
GYAKORLÓ-FÜGYMNAZAR
KÖNYVT

Előfizetési díj:
Negyedévre ... 2 kor.
Félévre ... 4 kor.
Egész évre ... 8 kor.
Egyes szám 40 fill.
Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség:
IX., Ferencz-körút
31. szám, I. em

Kiadóhivatal:
VIII., József-körút 43.
szám, földsz.

Az Achilles Sport-Egylet,
Aradi Korcsolyázó-Egylet,
Budapesti polgári lövészegyes.,
Budapesti Torna-Club,
Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,
Bpesti hegyvidéki Turista-Egyl.,
Budapesti Torna-Egylet,
Délvidéki Kerékpár-Egylet,
Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,
Debreczeni Torna-Egylet,
Fővárosi Vivó-Club,
Érsekújv. Vivó- s Torna-Egyes.,
Győri Csónakázó-Egyesület,
Gyöngyösi Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Korcsolyázó-Egylet,
Kassai Tornázó- és Vivó-Egyes.,
Kolozsvári Athletikai Club,

Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet,
Körmendi Athletikai Club,
Kunsztmártoni Csón.-Korcs.-Egyl.,
Lévai Torna- és Vivó-Egylet,
Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,
Lőcsei Vivó- és Torna-Egyesület,
Magy. Testgyakorlók Köre,
Márm.-szigeti ifj. Torna-Egylet,
Magyar Uszó-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,
Magyar-Óvári Torna- s Vivó-Egyl.,
Maros-Vásárhelyi Kerékpár-Egylet,
Maros-Vásárhelyi Korcs.-Egyl.,
N.-Bányai Torna- és Korcs.-Egyl.,
Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet,
Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,
Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,

Nemzeti Hajós-Egylet,
Neptun Bpesti, Evező-Egylet,
Ó-Becsei Kerékpár-Egyes.,
Ó-Budai Torna-Egylet,
Pécsi Athletikai Club,
Pápai Korcsolya-Egylet,
Pozsonyi Torna-Egylet,
Privigyeyi Korcs.-Egylet,
Rimaszombati Korcs.-Egylet,
Quarnero Csónakázó-Egylet,
Sátoraljaihelyi Korcs.-Egylet,
Selmeczi Akad. Athléta Club,
Soproni Korcsolyázó-Egylet,
Soproni ev. főgymn. testgy. Köre,
Sportkedvelők Köre,
Szabadkai Sport-Egylet,
Szabadkai Torna-Egylet,

Szarvasi Korcsolyázó-Kör,
Szatmár-Németi torna és vivó-egyl.,
Szegedi Csónakázó-Egylet,
Szegedi Korcsolyázó-Egylet,
Szegedi Torna-Egylet,
Székely-Udvarhelyi Korcs.-Egylet,
Székesfehérvári Korcs.-Egylet,
Szegedi Kerékpár-Egyesület,
Szászvárosi Athléta Club,
Szolnoki Korcsolyázó-Egylet,
Temesvári Korcsolyázó-Egylet,
Torontáli Korcs.- és Hajós-Egylet,
Torontáli Athletikai Club,
Tordai Korcsolyázó-Egylet,
Ujvidéki Kerékpár-Egyesület,
Veszprémi Torna-Egyesület,
Zsombolyai Athletikai Club

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A kedélyes tornaórák.

Nagyon örvendetes dolognak tartjuk, hogy a magyar sportlapok szépen megszorodtak, mert ebben közönségünknek erősebb érdeklődését látjuk a testgyakorlatok iránt. És a valóban gonddal szerkesztett lapok hasábjain napról-napra jelennek meg az olyan cikkek, melyekben az iskolai testgyakorlatokról a legalaposabb tájékozottság látszik. E cikkek írói többnyire a fiatalabb generációból kerülnek ki, kik alig hagyták el az iskolai tornatermet s a perndon már hazánknak is dicsőséget szereztek. Ez ifjak aztán mérlegelik azt a hálát, melylyel magukat az iskola iránt kötelezve érzik; és azt tapasztalják, hogy biz az ő sportbeli dicsőségükhöz az iskolai tornatanítás nagyon kevéssel járult, s hogy sok esetben az ott már megkezdett sportolásukat a pedáns tanárok rossz szemmel is nézték.

Egy francia író mondja, hogy azt eldönteni nehéz, hogy ki mennyivel tartozik az iskolának, de annyi bizonyos, hogy valamivel mindenki tartozik. Így van ez a testi erősödést illetőleg is. Ugyde azt tartom, hogy a jó mester haláláig tanul, s ha a bölcs a kutyától, úgy a mester a tanítványától is tanulhat. Annál inkább, mert a mi volt tanítványaink már maguk is ugyancsak mesterek, kiktől biz tanulhatunk lehet, úgy a sport, mint a játék terén.

Ezek az ifju mesterek most azt mondják,

hogy az általunk vezetett tornaórák unalmasak voltak, meg, hogy ki nem fáradtak, meg, hogy a valódi erősödésüket a maguk sportolásának, játékaiknak köszönhetik. No, mondjuk, hogy ifjui hévvel a valónál többet mondanak, de ismerjük be magunk is, hogy van ám néminemű igazság a dologban. Mert ki nem találja unalmasnak a rend és szabadgyakorlatokat, a zsámolyon, létrán, támaszgerendán való tornázást. Aztán nem mondhatjuk a mindenben kedélyt kereső ifjunak, hogy ezek oly részei a testgyakorlatoknak, melyek nélkül nincsen ideális egyenletes testképzés, mert ezzel ugyan kedvet nem kap rájuk. Azt meg magunk is belátjuk, hogy a kéziszerekkel végzett szabadgyakorlatok az iskolai testgyakorlatoknak elhagyhatatlan részei, de nem látjuk be, hogy mért ne lehetne e gyakorlatokat is elevenebbé tenni az által, hogy p. u. a buzogány gyakorlatokat az együttesen végzett egyszerűbb gyakorlatok után ki-kimaga is gyakorolhassa. Aztán e gyakorlatok is sokat nyernekelebenségben, ha versenymódra tanítjuk. Például a gugolást karlökéssel számolvavégeztetjük; eleinte az egész osztály végzi 30 szor, máskor csak azok viszik tovább, kik jól bírják. A tornatanár a nagyon erőlködőt eltiltja a tovább folytatástól.

A szertornázásban a kedélyre legálmosítóban hatnak az osztály tornázási gyakorlatok, melyeknél a 60 tanuló egy óra alatt 3—4 gyakorlatot csinál a felállított négy egyforma sze-

ren. Pedig tornatanárainkat itt nem igen lehet vádolni, mert mit csináljanak az alsóbb osztályokban. hol az előtornászokra még nem bízhatják a csapat vezetését. Itt csak azzal lehet a kedélytelenséget egyensúlyozni, hogy az óra felét játékokra kell szentelni. Az is igaz ám, hogy az iskolán kívül footballozó kis gyerekek nem kell a „bárány és farkas“! De ezt is számításba kell venni, mert azt csak nem akarhatjuk, hogy szomorú képpel, unottan játszanak a gyermekek. Nem mondom, hogy az első osztályos gyereket footballra tanítsuk, s hogy mindent a gyermek kedélye, esze szerint tegyünk; hisz végre is mi akarjuk őket vezetni, de legyünk rajta, hogy az iskolai tornaóra reájuk nézve üdülés legyen.

E lapok múlt számában örömmel olvastam Pekár Károly cikkét, melyben világosan bebizonyítva látom, hogy a testi munka nem pihenés a lélekre nézve, hogy az iskolai túlterhelésen nem segít a testgyakorlásra szánt több idő. Ugyde mit szolna Pekár, a filozofus tanár, az unalmas lelket ölö, a testet alig edző tornaórákhoz!

A kedélyt a német tornarendszer nem ismeri, de hisz épen mostani miniszterünknek köszönhetjük, hogy a mi iskolai tornázásunk már a papíron, nem a sablonos német tornázás, hanem fel kellene, hogy elevenítse az ugynevezett szabadtéri gyakorlat és a játék. Azonkívül az egész iskolai tornázásban érvényesülni kell a versenynek. Az ugrást, futást, mászást stb. nem bűn már úgy tanítani, hogy a körülbelül egyenlő erők mérközzenek. Nem is olyan régen volt még olyan tornatanár is, ki ha már csak 3—4 tanuló ugrotta át a pálmát, az ugrást beszüntette. Az igaz, hogy a tanár okoskodásának is van alapja, mert nem akarta, hogy 10 tanuló pihenjen, míg pár ugrál. Itt csak azzal lehetne segíteni, ha mennél kisebb csapatokban lehetne tanítani a szertornázást. Ugyde ide meg nagy terem és sok tornaszer kellene. Ezek pedig nem a tornatanártól függenek.

Általában csak azt lehetne tornatanárainktól elvárni, hogy a miniszterünk által kedvezményezett szabadabb mozgásnak, főleg a játékoknak, a kedélyességnek barátai legyenek, mert hogy ők játéktereket létesítsenek, tornatermet építsenek ezt teljesen berendezzék, a modern gyerekeket ismét játékos gyerekekké neveljék, azt nem kívánhatjuk tőlük.

L. M.

Sport a kereskedelmi életben.*)

Minden olyan vállalatnál, a hol a munkaerők alkalmazását a kielégítő testi fejlettséghez kötik, általános a panasz a tekintetben, hogy jelentkező hivatalnokok legnagyobb része fizikailag hátramaradott. Régi és köz tudomásu baj ez már nálunk. Orvoslására egy-egy fel-tünőbb eset, vagy hangosabb panasz alkalmából tettek is egyet-mást, de a gyökeres segítség még mindég késik. A vezető körökben megvolt ugyan a jóakarát, de mind ez ideig olyan intézkedés, mely erőteljes lépésekkel vezetne ehhez a nagy és fontos célhoz, a kereskedelmi pályára lépő ifjak testi kiképzéséhez, nem történt.

Most a kérdés újból aktuálissá lett. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának a kereskedelmi miniszterhez, a kereskedelmi szakoktatás reformálása ügyében felterjesztett véleményes jelentése tette azzá. A kamara ugyanis megkérdezte az összes nagyobb kereskedői és iparos köröket, vajjon különösen a kereskedelmi iskolából kikerült ifjak testileg megfelelőek e? A beérkezett válaszok nagyon kedvezőtlenek voltak, s abban foglalhatók össze, hogy az ifjak fizikailag elmaradtak, korukhoz képest fejletlenek, sőt nagyon sok köztük a beteg is. Ennek alapján a kamara azt javasolja a miniszternek, hogy a kereskedelmi szakoktatás roformjában a a miniszter elsősorban a testi nevelés reorganizálására törekedjék, a rendszeres tornázás, a rendszeres vivás és a szabadtéri játékoknak fokozottabb gyakorlása által. Ehhez a kereskedelmi szakvéleményhez és kérelemhez mi sportemberek is a legnagyobb készséggel járulunk hozzá. Mert nekünk is az a nézetünk, hogy a testi nevelés nemcsak kereskedelmi tanintézetekben, hanem mondhatni, többi iskoláinkban sem kielégítő.

Bizonyos az, hogy ennek orvoslása, ha a régi czopfhoz ragaszkodunk, nehéz. Mert pusztán a tornaoktatással, a melyet köztudomás szerint a tanulók nem szeretnek és a mely az izmok erősítésén kívül a lélekre és az idegzetre különös fejlesztő erővel nem bír: célhoz nem juthatunk. De ott vannak a többi sportágak, a melyek minden nagyobb nehézségek nélkül felvehetőek lehetnének a tantervbe: ezek jobban megfelelnek a cél-nak. Ilyen az athletika és ezzel kapcsolatosan a szabad-terei játékok. A magyar ember természete is jobban hajlik ehez, mint a németivű torna felé. És a hazai sport fejlődésénél is azt látjuk, hogy az ifjuság kedve inkább az athletika, football és egyéb szabadterei játék felé fordul, így a helyes pedagogia elvei szerint, ha ugyanaz a cél két uton is elérhető, azt kell választani, a melye a tanítvány több kedvvel űz.

A mennyiben az athletikánál és a footballnál az a nehézség áll fenn, hogy a tulságosan elfoglalt kereskedelmi tanuló, vagy alkalmazott, nem érne rá a megkivántató tréningre, ott kínálkozik a sportok legneme-

*) A lapunk által többször hangoztatott eszméket ujakka bővíti e cikk, melyet a jól szerkesztett Nemz. Sportból vettünk át Szerk.

sebbje, a vivás, a mely este is űzhető, mikor a kereskedő ember már ráér. A vivás üdvös hatását a testi és lelki szervezetre, azt hisszük, felesleges méltatni.

Midőn tehát a kereskedelmi szakoktatás reformálása alkalmával a kérdéshez hozzászólunk, az illetékes körök figyelmét felhívjuk arra a körülményre, hogy a kereskedelmi akadémiában, mely sok tekintetben mintául szolgáló intézet s a mely ifjait közvetlen gyakorlat számára készíti elő, az ifjúság testi nevelése érdekében még semmisen történt. Barmily nagy legyen ott a tananyag, az ifjúság jövődő boldogulása lőltétlenül megköveteli, hogy ne csak szellemileg, hanem fizikailag is előkészítették az életre. A vivás, a szabadtéri gyakorlatok, az athletikának minden neme, azok azok az eszközök, a melyekkel az eredmény elérhető. A torna sem mellőzhető eszköz, de csak olyan mértékben, a mennyiben azt az egyéni hajlam megkívánja. Éppen ezért a kereskedelmi iskolákban, elsősorban pedig a Kereskedelmi Akadémiában, rendszeresíteni kell, mint legkönnyebben elérhető elsősorban a vivástanítást, az után behozni a játékdélutánok intézményét, ezeken meghonosítani az athletikát, footballt és más játékokat. Mindezeket azonban teljes sportszerüleg űzve, mert az érdeklődés ébrentartása csak így várható.

De nemcsak a kereskedelmi iskolákban lenne feltétlenül szükséges a sport intenzív művelése, üdvös lenne az az életbe már kilépett kereskedők és kereskedelmi alkalmazottakra is.

Örömmel üdvözöljük a Magyar Kereskedelmi Csarnok kezdeményezéseit, a mely tagjai számára vivótermet rendezett be s a vivástanítást rendszeresítette. Ajánlatos lenne, ha a jó példát követnék a többi egyesületek is. Elsősorban a Magyar Kereskedelmi utazók Egyesülete, a Kereskedő Ifjak Társulata és a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete, a melyek kiváltképen hivatottak arra, hogy a kereskedő körökben a sportszeretetet meghonosítsák.

Ha majd nálunk is, miként a külföldön, az iróasztal vagy polcz mellől a kereskedő ifjak nem a füstös kávéházba, hanem a vivótermekbe, vagy az athletikai pályákra mennek s társaik s főnökeik körében ott keresnek szórakozást a nemes sportban, s ha majd az iskolából már azzal a tudattal kerül ki az ifju, hogy testének fejlesztése életszükséglet, akkor megszűnik majd kereskedő köreink mostani jogos panasza is.

Kármán Aladár.

Berzeviczy Albert bucsuja a M. T. E. Sz.-tól.

Dr. Berzeviczy Albert a Magyarországi Torna-Egyesületek Szövetségének elnöke, vallás- és közoktatásügyi miniszterre történt kineveztetése folytán fenti állásáról lemondott.

A Szövetség igazgató bizottsága november hó 12-én Czölder János szövetségi alelnök vezetése alatt tisztelt megváló szeretett elnökénél, hogy úgy a hazai testnevelés, mint különösen a tornászövetség érdekében évek során át kifejtett önfeláldozó munkásságáért hálás köszönetét kifejezze. Ő nagyméltósága a számos tagu bizottságot legkegyelmesebben fogadta.

Dr. Czölder János a Szövetség alelnöke következő szavakkal üdvözölte a távozó elnököt :

Nagyméltósága Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

A Magyarországi Tornaegyletek Szövetségének igazgató bizottsága megbizott bennünket, hogy fejezzük ki Nagyméltóságodnak vallás- és közoktatásügyi miniszterre történt kineveztetés alkalmából őszinte, igaz szívből érzett üdvözlésünket és hogy egyuttal tolmácsoljuk Nagyméltóságod előtt a Szövetség hálás köszönetét azért a fenkölt vezetésért, melylyel Nagyméltóságod, mint e Szövetség sok éven át volt elnöke az egyleti testgyakorlást is a fejlődés útjára terelni és számára a haladást biztosítani méltóztatott, végül hogy kérjük Nagyméltóságodat, hogy azt a rokonszenvet és meleg érdeklődést, melyet a hazai testgyakorlás iránt mindenkor tanusítani méltóztatott, úgy az egyéni munkabírást, mint a nemzeti asszimilációt szolgáló egyleti tornázás és ennek zászlóvivői : a tornatanárok irányában továbbra is megtartani kegyelmezzék.

Én azonban megbizatusunknak csak első részét teljesithetem, a mennyiben sem köszönetet nem mondok a multért, sem kérelmet nem terjesztek elő a jövőre nézve.

Nem mondok köszönetet a multért, mert a nemzet testi és lelki erejének fokozását és egyesítését szolgáló tömeges tornázás érdekében, tehát eminenter közérdekben kifejtett önérzetes működésért önérzetes férfiú köszönetet sem nem vár, sem el nem fogad. Es nem terjesztek elő kérelmet a jövőre nézve, mert tudom, hogy az a férfiú, ki a kerületi tornaünnepelyek intézményének megteremtésével az egyleti tornázásszámára a haladás alapját megvetette és ezzel a nemzet fajsúlyának gyarapodását előmozdította, s a ki mint kormányférfiú talán még inkább fogja az egyéni munka erős fokozásának és a nemzeti asszimiláció szükségét átérezni, ez a férfiú a kormány rudjánál sem fog nemzeti missziójának teljesítésénél, munkatársai : a tornaegyletek és zászlótartóik, a tornatanárok iránt kisebb érdeklődést tauusítani, mint ezt eddig is tette.

Megbizatusunkból tehát csak az üdvözlést adhatom át Nagyméltóságodnak. Ezt azonban igaz magyar tornászok módjára, teljes szívből hozzuk Nagyméltóságodnak azzal az ígérettel, hogy a hazai testnevelés és testgyakorlás terén Nagyméltóságod a Magyarországi Tornaegyletek Szövetségére mindig és minden

körülmények között bizton számíthat, úgy hogy ma nem is búcsúzni jöttünk volt elnökunktől, hanem a magyar nemzeti kultúra első vezérének jelentem, hogy a maga hadseregébe e Magyarországi Tornaegyletek Szövetségét is besorozni méltóztassék.

Isten áldása legyen Nagyméltóságod kormányfői működésén!

A miniszter ezen üdözlő beszédre mintegy következőket válaszolta:

Őszinte örömmel fogadom az uraknak megjelenését. Hiszen én önöket mint barátaimat, munkatársaimat tekintem, a kikkel együtt éveken át működtem a testnevelés kultuszának fejlesztése érdekében. Kedves alelnökük szavaira visszatérve, nem tekintem a jelen alkalmat búcsúzásnak, sőt azt tartom, hogy új nívóságban azon eszmének, melynek zászlója alatt eddig együtt dolgoztunk, továbbra is, sőt talán fokozottabb mérvben lehetek munkása. Ezen szempontból sulyt fektetek úgy az urak közreműködésére, úgy az egyletek, mint a tornatanárok szakszerű munkásságára, s ez alkalommal is felkérem önöket, hogy a testnevelés ügyét Magyarországon, egyesületi fejlesztésben mindenkor hathatósan támogassák.

A miniszter megszólításával dr. Czöldert, Jász Gézát és Kakas Gyulát tüntette ki, s különösen utóbbival igen szívesen váltott néhány szót, buzditotta továbbra is erélyes munkára, hogy eddigi szép sikereit gyarapíthassa.

S.—V.

Labdarugás.

I. osztályu bajnokság.

Az első osztályu csapatok bajnokságának végküzdelmeiben hétről-hétre változtan a vezető egyesületek esélyei, mert az érdekfeszítő és gyakran szenzációs eredményű mérkőzések egyre újabb szituációkat teremtettek, melyek a végleges eredményt csaknem az utolsó pillanatig kétségessé tették.

Alábbiakban közöljük a múlt vasárnapi mérkőzések lefolyását és eredményét:

Ferenczvárosi Torna-Club 3 : 0 győz a Magyar Testgyakorlók ellen.

A Magyar Testgyakorló ifju csapatának szereplése a lefolyt őszi idényben, a magyar csapatok felett aratott szép győzelmek szakadatlan láncolatát képezte s sikereik tetőpontját a csapat a magyar bajnoki csapat elleni győzelmével érte el. Az erre következő M. A. C. elleni mérkőzésben szenvedett első kudarczát még a reá nézve kedvezőtlen külső körülmények hatásának lehetett betudni, ámbár ezek figyelembevételével is, ezen nem várt eredmény sok helyt kételyeket támasztott a csapat formáját illetőleg. A M. T. K. múlt heti mérkőzése azonban már kétségtelen bizonyítékát szol-

gáltatá annak, hogy e csapat képességének tetőpontját — egyelőre legalább — túllépte, míg ellenben a Ferenczvárosiak csapatán nagy javulás volt észlelhető.

Már a mérkőzés első felében is, midőn még az erős szél irányában, tehát előnyösebb viszonyok között játszottak a Testgyakorlók, látható volt a Ferenczvárosiak fölénye, kik nem egyszer veszélyeztették az ellenfél kapuját, helycsere után azonban a testgyakorlók csaknem teljesen deffenzívába szorultak, megbomlott a rend, megszűnt sokat emlegetett összjátékuk s csak egyesek, mint Pozsonyi önfeláldozó buzgólkodása révén tudtak még egy ideig sikerrel védekezni, nem gátolhatták azonban az utóvégre is elkerülhetlen vereséget.

A mérkőzés lefolyása röviden következő volt:

Ferenczváros szél elleni oldalon kezdi a játékot, de M. T. K. csakhamar megszerzi a labdát és az ellenfél kapujához nyomul. Elhárítva a támadást, Ferenczváros heves tempóban viszonzza a látogatást, de eredmény nélkül.

Erős hóvihár szakítja meg néhány perczre a játékot, melynek újbóli megkezdése után Ferenczváros ismételen erős támadást intéz a M. T. K. kapujára, a Borbás által lött labda azonban élesen elsívit a kapu felett.

Egy a testgyakorlók kapuja közelében a Ferenczvárosiaknak adott szabad rugás komoly veszélybe hozza a Testgyakorlók kapuját. Hosszabb időn át ismétlődő támadások után, melyek folyamán a Testgyakorlók egy kornert is vétenek, sikerül nekik kiszabadulni és a Ferenczvárosiak kapuját veszélybe hozni, melynek védője az elfogott labdát kiejti kezéből, szerencséjére azonban ez a kapu mellett gurul át a goalvonalon és így korner árán szabadul a veszélytől.

Most Kovács (F. T. C.) ejti hatalmába a labdát és azzal megkerülve a hátvédeket, gyors iramban szalad az ellenfél kapuja elé, éles lövése azonban célt réveszt és e labda a kapu mellett megy át a vonalon. Váltakozó támadások a féldő végéig, minden eredmény nélkül. Féldő 0 : 0.

Kapucserre után Ferenczváros jól felhasználja a szélirányt és csaknem állandó offenzívában van. Egyszer a labda kiesik Sebő kezéből és úgy látszik, mintha átment volna a kapuvonalon, a játék azonban tovább folyik a M. T. K. kapuja előtt, melynek védője folyton akcióban van. A 28. perczben végre Ferenczváros sűrű támadásai meghozták Weisz útján az első eredményt, melyet M. T. K. erős támadás útján igyekszik kiegyenlíteni, de csakhamar visszaszorul és a 35-ik perczben Weisz nagy távolból magas ívben röpi be a második goalt.

A Testgyakorlók még egyszer erős támadásra szedik össze erejüket, de sikertelenül és végleg megtörve nem gátolhatják Ferenczvárost, hogy az utolsó-előtti perczben még egygyel szaporítsa goaljainak számát.

A mérkőzés mindvégig fair és érdekes volt, Ferencváros védelme jól működött, csatársoruk gyorsaság tekintetében jóval felülmulta a testgyakorlókat, kik e mellett kombináció és passzjáték tekintetében is mögöttük maradtak. Biró Fehéry volt.

A »33« Football-Club 4 : 1 győz a Magyar Athletikai Club ellen.

A Magyar A. C. mult vasárnapi győzelme a M. T. K. felett hamar nyert kiigazítást. Papirforma szerint fölényes diadalt kellett volna aratnia, annál is inkább, mert csapatát erre a mérkőzésre még meg is erősítette s a „33“ F. C. csapatból még mindig hiányoztak a nagy ágyuk Kiss Gyula, Koch Lexi és Haraszti. A mérkőzés lefolyása azonban mást bizonyított. A „33“ F. C. csatársora szép kombinációval jut a M. A. C. kapuja elé s a jobbról beadott labdát Weisz bal összekötő a goalba fejele. Felállás után Vincze egy szép lövése révén ugyan sikerül a kiegyenlítés, de ez nem sokáig tart, mert a „33“-asok csapatába beáll a hiányzó 11-ik ember s most a hátszélről támogatva beszorítva tartják ellenfeleiket s a mi nem sikerül a megadott büntető rugás révén, az sikerül a középső csatár egy remek lerohanása és ismét a bal összekötő fejezése révén. Az első félidő 2 : 1 eredménynyel végződött s most a M. A. C. kapja a hátszelet s mivel egy havas eső a pályát is síkossá tette, a M. A. C. legszebb reményekkel nézhetett a befejezés elé. De másképen történt. Steiner és Lill Erich gyors futása mindig meg tudta akadályozni a M. A. C. csatárainak híressé vált lerohanásait s a mi veszedelmes lövés volt, azt Lill Károly bámulatos biztonsággal tette ártalmatlanná. Támogatva a kitűnően dolgozó fedezetsortól, a „33“ F. C. csatárai ebben a félidőben is tulnyomólag az ellenfél kapuja előtt tanyáznak s sikerül nekik balszélsőjük Lindner Imre révén még két goalhoz jutni.

Puskás bíró a mező közepén minden esetben jól bíraskodott, a kapuk közelében azonban — főleg eleinte — sokat látszott hallgatni a tribünre, a második félidőben hivatása magaslatán állt s jó bírónak bizonyult. A M. A. C. csapata, noha súlyos vereséget szenvedett, igen jó formát mutatott s hogy mily klasszist képvisel, azt még a „33“ hátralevő mérkőzése a B. T. C. ellen van hivatva megmutatni.

Szövetségi díj.

Budapesti Torna-Club II. Magyar Uszó-Egyesület II. 2 : 0.

Mult vasárnap végre sok halasztgatás után találkozott a szövetségi díjra leginkább aspiráló két csapat. A mérkőzés igen érdekesnek ígérkezett, a mennyiben a M. U. E. igen készült a már tavaly is győztesként kikerült B. T. C. II. leverésére, a miért is a lehető leg-erősebb csapatát állította ki.

A játékot a B. T. C. kezdi és mindjárt erősen ostromolja az ellenfél kapuját, a melyet azok kapusa

igen ügyesen és erélyesen véd. Ezután az Uszók támadnak, de csak rövid ideig, mert a B. T. C. védelme önfeláldozóan működik. Az első félidő vége felé egy szép kombináció révén Hlavay goalt lő.

A második félidőben a B. T. C. már sokkal kevesebb hévvel dolgozik, mindazonáltal Ott és Pákay révén ismét kaput ér el. Az Uszók igen erélyes támadással feleltek, de Izsó biztos és ügyes játéka folytán minden erőlködésük eredménytelen marad.

A játék fair volt, csak néha kezdett egyik-másik játékos durváskodni, mit azonban a pártatlan bíró kellő szigorral büntetett.

Biró Pick Pál (B. A. C.) volt.

II. osztályu bajnokság.

Budapesti Sport-Club 2 : 1 győz a III. ker. Torna- és Vivó-Egylet ellen.

A II. osztályu bajnokság ez utolsó mérkőzése a mult vasárnap folyt le a III. ker. pályáján. A B. S. C. ezen győzelme által egy ponttal került a II. oszt. bajnokság második helyére s ha régi játékosai hűtlenül cserben nem hagyják, győztesként kerülhetnek volna ki a küzdelemből. A játék lefolyása a következő volt: A III. ker. kezdi a játékot, a B. S. C. azonban fölénybe jut s állandó ostrom alá fogja a III. ker. kapuját. A harminczötödik perczen Szabó középfedezet révén eléri első goalját, ezen goalt azonban a III. ker., az elbizakodott B. S. C. kapus felületes játéka folytán kiegyenlíti. Félidő 1 : 1.

A második félidőben nem változik a játék képe. A III. ker. erőszakos játékkal akarja a B. S. C. fölényét ellensúlyozni, úgy hogy a bírónak erélyesen kell egyes játékosokkal szemben itélkezni. A B. S. C. a harminczkettedik perczen korner révén goalt ér el. A játék vége felé a 3-ik ker. goalt lő, melyet azonban a bíró off side miatt nem ad meg. A kerítésen kívül álló közönség erre elégtelenségének botrányos módon adott kifejezést.

Biró Herczka (Postás) volt. Végeredmény 2 : 1 a B. S. C. javára. A B. S. C. csapatában kitűnt: Biny, Szabó, Fridolin. A III. ker. csapatában: a kapus, valamint a csatársor szép összjátékával.

„Sport-Világ.“

Olympiai verseny.

A St.-Louisban 1904. tartandó olympiai versenyek előleges programja megérkezett, melyet a „Sport-Világ“ utján a következőkben ismertetünk:

A praktikus amerikaiak a világhiállításal együtt rendezik a III. olympiai versenyeket s a különféle tornászati, atletikai világbajnokságokat. Már az előleges program azt mutatja, hogy ezen versenyek felül fogják mulni az eddig rendezett összes versenyeket nemcsak népszerűségükben, tartalmukban, de számukban is.

Az épített tornapalota hatalmas és fenyves, méltó helye lesz a tornászati és atletikai versenyeknek, nagyméretű sportkiállításnak. A mellette levő új versenypálya 40.000 néző részére készült.

A versenyek május 14-én kezdődnek s november 24-én fejeződnek be. A világbajnokságok és legérdekesebb főversenyek július 15-től augusztus 31-ike közé esnek.

Míg az első olimpiai versenyen 1896-ban Athénben az amerikaiak csak egy díjat nyertek díszkoszobában, addig a II. olimpiai versenyeken 1900-ban Párisban $\frac{9}{10}$ részét vitték haza.

Elképzelhetjük tehát könnyű szerrel, hogy az ambiciózus amerikaiak mindent elkövetnek s hogy komolyan dolgoznak, készülnek már most, hogy megmutassák a vén Európának nemcsak, de az egész világnak, hogy e téren is ők vezetnek s hogy ezen első sporttüneményök minden tekintetben fényes eredményű legyen.

A nemzetközi versenybizottságot már megalakították, beleválasztva csaknem minden számottevő sporttal foglalkozó kulturnemzet képviselőjét. Magyarországot dr. Kemény F. igazgató ur fogja méltóan képviselni a nagy bizottságban, melynek elnöke Conbertin Péter báró s tagjai között számos herczeg és gróf van.

A nemzetközi nagybizottság mellett egy tisztán amerikai sportbizottság működik.

Az összes versenyeken az Egyesült-Államok amatőr atletikai és tornászati szövetségének versenyszabályai érvényesek.

Versenyszabályok a következők:

1. nem vehet részt ezen versenyekben egy olyan egyén, ki bárminemű pénzbeli jutalmat fogadott el díjazásul;

2. a ki álnév alatt szerepelt vagy oly klub tagjaként versenyzett, melynek abban az időben nem volt tagja;

3. a ki valamely professzionistáknak rendezett versenyben résztvett;

4. a ki elzáróztatott, kicserélte vagy bármi áron eladta díját;

5. a ki nem bejegyzett athleta, azaz klubja részéről bejelentve, nem kapott számozott engedélyt a versenyekre.

A világbajnokság díjai a következők: elsőnek nagy arany-érem az olimpiai bajnokság jelképével, másodiknak ezüst-érem, harmadiknak bronz-érem.

Nevezési díj 2 dollár = 4 korona 80 fillér.

A football-versenyeken a győztes csapat minden tagja arany-érmet kap és egy zászlót.

A versenyek alatt érdekes előadások fognak tanulmányos bemutatásokkal tartatni a testnevelés és mindenemű sporttárgyakról.

A kiállítás a következőképen lesz csoportosítva:

1. Testnevelés. A gyermekek és ifjak trainingje theoriában és praxisban.

2. Játékok és sportok gyermekek és ifjak részére.

3. Játék és sportcikkék.

A tulajdonképpeni olimpiai versenyek augusztus 29-től szeptember 3-ig lesznek a következő atletikai számokkal:

Augusztus 29-én: 60 m. síkfutás (olympiai rekord 7 mp. Kraenzlein), kalapácsvetés, 400 m.-es síkfutás, 2590 m.-es akadályverseny, távolugrás helyből, magasugrás nekifutással. Augusztus 30-án: maráthoni futás 40 km. (2 óra 55 p. 20 mp. Louis, Athén 1896).

Augusztus 31-én: 200 m.-es síkfutás ($21\frac{1}{5}$ mp. Kraenzlein), súlydobás, súlyemelés, 400 m.-es gátverseny ($57\frac{3}{5}$ mp. Tewksbury), helyből magasugrás, kötélhuzás. Szeptember 1-én: 800 m. síkfutás (2 p. $1\frac{2}{5}$ mp. Tysoe), súlydobás (56 fontos súlylyal). 200 m.-es gátverseny ($25\frac{2}{5}$ mp. Kraenzlein), távolugrás nekifutással, hármassugrás nekifutással, kötélhuzás.

Szeptember 3-án: 100 m.-es síkfutás ($10\frac{1}{5}$ p. Jarvis és Tewksbury), díszkoszvetés, 1500 m.-es síkfutás (4 p. 6 mp. Bennett), hármassugrás helyből, 110 m.-es gátverseny ($15\frac{2}{5}$ mp. Kraenzlein), rudugrás, nemzetek versenye: 5000 m.-es ötös csapatoknak.

Külömfélék.

Dobóczky Lajos, lapunk lelkes munkatársa, ügyünk önzetlen munkása, mint fájdalommal értesültünk, meghalt. A gyászos halálesetről a következő jelentést vettük:

A breznóbányai áll. polgári fiu- és leányiskola tanári testülete őszinte fájdalommal tudatja, hogy Dobóczky Lajos tanár, a felejthetetlen kartárs és jóbarát folyó év november hó 17-én hosszas betegeskedés után életének 47-ik s önzetlen, odaadó tanári működésének 17-ik évében csöndesen elhunyt.

Temetése november hó 19-én d. u. 2 órakor lesz s az engesztelő szent mise áldozat november 20-án d. e. 8 órakor fog a helybeli róm. kath. templomban az Urnak bemutatatni.

Breznóbánya, 1903. november hó 18-án. A föld legyen neki könnyű, emléke pedig áldott. Nyugodjék békével!

Slavia — B. T. C. 12: 0. Prága, november 8. A telegramm, mely a maga rideg valóságában a fenti eredményt közölte — mélységes megdöbbenést idézett elő mindenütt s szinte hihetetlennek tartották azt, hogy ez a csapat, mely tavasszal biztosan verte a cseheket, most ily súlyos vereséget szenvedjen. Az óriási kudarcnak, mely bajnoki csapatunkat érte, okát részleteznünk szinte felesleges. Az a körülmény, hogy a cseh

csapat erős revanche-ot sőt mondható véres revanche-ot akart venni a magyar csapaton s ezt kvalifikálatlan módon, a kapuvédnek tönkrerugasával vélte elérni, adja némi magyarázatot a múlt vasárnapi vereségnek. A Slavia tudatában volt annak, hogy csakis azért nem nyerte meg a tavaszi matchet, mert Sipos volt a magyar kapuban. A korrektség szelleme a football-játékban azt diktálja, hogy ügyességgel szemben ügyesség érvényesüljön. A Slavia csatárai azonban ezt az elvet nem ismerik. Az a vak fanatizmus, melylyel a földön fetregő Sipost a legembertelenebb módon véresre rugdaltak, még akkor sem exkuzálható, ha Sipos velük szemben erőszakos és durva játékot folytatott volna. Pedig a magyar football-játékosok közül nem ismerünk a B. T. C. kapuvédjénél finomabb és fairebb játékost. A játék további folyamán természetesen Siposnak nemcsak a képessége hiányzott a sikeres védelemhez, hanem minden ambíciója, lelkesedése megtörött úgy, hogy szinte indolensnek tűnt fel tehetetlen, minden kritikán alóli védelme. De nemcsak a kapuvéd, hanem magán a csapaton is mullott a küzdelem meddősege. Lehet, hogy az utazás fáradalmi, a kapuvéd tehetetlenségének tudata s a bíró ostobasága nagyban hozzájárult a csapat depri-mált hangulatához, de annyi tény, hogy azon szép és jelkes játékot, melyet a csapat a match elején produkált, oly ügyefogyottság és képtelen összevisszaság követte, hogy nincs is oly nagy okunk meglepődni az óriási vereség miatt. Az aránytalan széles pálya roppantul befolyásolta a játék menetét s kétségkívül nagy hibát követett el a B. T. C. azzal, hogy míg védelmét a Slaviának brilláns támadásával szemben nem tudta eléggé összpontosítani, addig csatársora nem igyekezett kihasználni kellőleg az ily széles pálya előnyeit s akárcsak a millenáris pályán, tömören a rushök véletlen sikereire számítva, játszott. Védni sohasem védett s pillanatig sem adta fel a reményt arra nézve, hogy támadásai mégis csak sikerrel járnak, sőt nem egy ízben követve a fedezetsor által, erősen ostromolták a prágai kaput s ezzel szabad utat engedtek a Slavia gyorslábu csatárainak a goalok elérésére. Maga a védelem sem állott helyzete magaslatán, a mi főleg annak tulajdonítható, hogy azt lassú játékosok képviselik. Bár Skrobák, Kisfaludy és Helmich önönmagukat multák fel ezúttal, nem tudták jóvá tenni azon otromba hibákat, melyek a csatársornak a kapu előtti fejvesztett játéka, másrészt a védelem többi részében elkövetett ügyetlenkedések folytán okozói lettek a nagy vereségnek.

A mi a Slaviát illeti, soha ily tudással, s tudásánál is sokkalta nagyobb szerencsével még eddig játszani nem láttuk. Csatársora brilláns, összjátéka mesteri s a goal előtt angolokhoz hasonló játékot produkál. Különös, hogy ez a csatársor, mely annyi technikai tudással rendelkezik, mégis elszánja magát arra, hogy a legbrutálisabb erőszakot igénybe vegye. Nagy bizalma lehet a bírónak, ki más egyetben szerepel ugyan, de szinte

szolgailag loyális volt a Slaviával szemben, s annak szabálytalanságai előtt mindig szemet hűnt.

Mellesleg megjegyezve fogalma sincs a szabályokról s saját szerű felfogását jellemzi az a magyarázat, melyet a magyar csapatnak az első goal elleni protestje alkalmával adott, t. i. a kapuvéd megtámadható, ha a kapu közelében van a labda(?)

A védelem már kevésbé jó, de elég ügyesen játszik össze a csatársorral. A kapuvéd azonban kitűnő. Sokat brayurral védett, s múlt vasárnapi játékában hatalmas segítő társul szegődött hozzá a szerencse. Legalább 3 goalt kellett volna kapnia, ha mesés szerencséje cserbenhagyta volna.

A mérkőzést körülbelül 5000 főnyi közönség nézte végig. S. V.

A Nemzeti Sport ö császári és királyi fensége Augustia főhercegasszony fővédnöksége mellett a Magyar Athletikai Szövetség jóváhagyása és támogatásával; a Budapesti Önkéntes Mentő-Egyesület javára 1904. évi január 6-án (Vizkereszt), 8-án (péntek), 9-én (szombat) és 10-én (vasárnap) a Székesfővárosi Vigadó termeiben országos vivóversenyt és akadémiákat rendez. A rendezőség elnöke: Karácsonyi Jenő gróf v. b. t. t. A sportrendezés: a M. A. Sz. társaságot 2—2 tagjából, a versenyben résztvevő magántermek 1—1 kiküldöttéből s a Nemzeti Sport szerkesztőségének 5 tagjából alakul.

Versenybíró: Elnöke: Krasznay Ferencz dr., orsz. képviselő, a M. A. Sz. vivószakosztályának elnöke. A M. A. Sz. képviselői: Hámory László dr., orsz. képviselő, a W. O. C. alelnöke, Haberfeld Marcel dr., a F. V. C. tagja.

Tagjai: Akay Alajos, Békessy Béla, Berty László, Fery Oszkár, Gáspár Arthur, Gáspár Kornél, Halász Gyula, Hekler, Antal, Iványi Gyula, Krencsey Géza, Lestyánszky Dezső, Mészáros Ervin, Nagy Béla dr., Pálmay Andor, Porteleky László dr., Szarvassy György.

Sorrend: január 6-án d. u. 3 órakor: Gyerme-verseny, d. u. 6 órakor: Középv verseny; január 8-án d. u. 4 órakor: Főverseny törrel (minősítés), d. u. 7 órakor: Főverseny karddal (minősítés), január 9-én d. u. 4 órakor: Főverseny karddal (minősítés), d. u. 7 órakor: Főverseny törpoule; január 10-én d. e. 9 órakor: Kard főverseny, d. u. 3 órakor: Döntő versenyek. Január 10-én d. e. 11 órakor Iskola-akadémia. Január 10-én este 7 órakor Záró-akadémia.

A nemzeti Sport vivóversenyének a tanulókat illető feltételei a következők: Közép-verseny.

11. Fegyvernemek: kard és vitőr.
12. E versenyen csak 14 évet meghaladott középiskolai tanulók vehetnek részt.
13. A verseny a vitőr főversenyre nézve meghatározott módon rendeztetik.

Díjazás: Az első arany érmes, a második és harmadik nagy ezüst érmes, az első és másodosztályba

utott és így körvívásban résztvevő vívóknak a helyezés sorrendjében két ötöd része ezüst érmet, a többi bronz emlékérmét nyer. Ha bármelyik fegyvernemre a nevezők száma 10-nél kisebb, a díjazás a III. pont szerint történik.

III. Gyermekverseny.

14. Fegyvernemek : kard és vítör.

15. E versenyen csak 14 éven aluli koru gyermekek vehetnek részt.

16. A verseny csak minősítésből áll. A versenyző gyermekek két csoportba oszlanak, a 12 éven aluli és fölülü gyermekek csoportjára. Kard és vítör együttes elbírálás alá esik. A pár megválasztása, esetleg két vívó összetanítása megengedett dolog. A mester jelen lehet és vezetheti a mérkőzést.

A minősítés nem szavazó-lapokkal, hanem megbeszélés útján történik. A jury határozza meg, hogy ki hányszor vivjon. A minősítés szerint legalább 4 vívó újabb minősítési mérkőzésre áll ki, a melynek eredménye után a jury az elsőség kérdésében dönt. A jurynek jogában áll a döntést assaut helyett bemozdott láb- és kézgyakorlatoktól tenni függővé.

Az első mindegyik csoportban nagy ezüst érmet, a versenyzők egy-ötöd része ezüst érmet, három-ötöd része bronz emlékérmét nyer.

A Nemzeti Torna-Egylet ez idei díztornáját folyó évi december hó 12-én, este hét órakor tartja meg.

A Budapesti Egyetemi Athletikai Club folyó évi november hó 16-án tartotta Szemere Miklós elnökléte alatt ez évi közgyűlését, mely alkalommal ifjusági elnökül Harafiáth Jenőt választották meg. Titkár ifj. Cseike Győző, pénztáros Lázár Ferencz lett.

Tisztelgés a miniszternél. A Budapesti Torna-Club küldöttsége Iszer Károly másodelnök vezetése alatt mult hó 16-án tisztelgett Berzeviczy Albert vallás-és közoktatásügyi miniszter urnál, ki a küldöttséget a a legszívélyesebb fogadtatásban részesíté.

Vívó-handicap. Ujítást óhajt a M. A. C. a vívás terén behozni vívó-handicap rendezésével. Az első kísérlet december folyamán lesz. A vívók „völt“ előnyökkel, illetve hátrányokkal vesznek részt. A tél folyamán junior-verseny, a téli szezon befejezéseül senior-verseny van tervben.

ÓVÁS!

Tudomásunkra jutott, hogy idegen gyárból származó oly pneumaticok vannak forgalomban, melyekre **védjegyhamisítás szándékáva**

„Continental“

szó van bélyegezve.

Figyelmeztetjük t. vevőinket és a nagyközönséget, hogy a valódi

CONTINENTAL-PNEUMATIC

a gummiba préselt **sas** védjegyről ismerhető fel.

Egyszersmind kinyilatkoztatjuk, hogy feljelentéseket, melyek a védjegybitorlás felderítésére és megbüntetésére vezetnek, szívesen és busásan jutalmazunk.

Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság
B u d a p e s t.

Vívók körében

sensatiót kelt a gummiból készült, szabadalmazott

„Damascinus“ -

kardmarkolat,

mely rugalmasságánál fogva **nem nyomja a kezét, elhárítja a kard csúszását, megóvja a keztyüt a kopástól.**

A cs. és kir. hadügyminiszterium 1522/1896. sz. rendeletével tanítási czélokra ajánlotta.

== Bármely kardra könnyen ráerősíthető. ==

Legtöbb államban szabadalmazva.

Viszontelárusítók kerestetnek.

Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság
B U D A P E S T.